

Júu³ tyú² 'e gajmaa¹ a San Marcos

Cwoo¹o Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹ júu³ tyú² li jo 'in tsá² seein²¹

1 1 La lo ga'láa² 'wii²¹² júu³ tyú² tya' Jesucristo, Joon¹ Dios 'ii.
2 La lí² 'e gajin² Isaías, 'ii jaain²¹ tsá² 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios calii líli¹:

Dios sii¹in jaain²¹ tsá² 'in tyan¹ júu³ tya'a.

'Ii tsáa¹ jéei¹gi lagi 'nu.

'Ii tsajmaa¹ júu³ xiiala tya¹ tsá² tyú² tya'a mi ñi²i.

3 Tá² ni'oo¹o jaain²¹ tsá² coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. Jin²in:

"Nuu²duu' nijó² Cristo. 'Ná¹-a tyaa²¹aa' tyú² tyii'. Tsáa²mo-'oo' 'e tyú¹-moo'", jin²in.

4 La joon mo gajó² Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹ li jo 'in tsá² seein²¹ gajin²in:

—'Ná¹-a unsii²naa' 'e 'i¹-oo' joongi 'ná¹ saa¹naa' jmi²¹. Joon 'iin²mo Dios tsaa² tyii'. **5** Jileei²¹ tsá² 'in néei¹ coon²¹ li sii²¹ Judea joongi 'in néei¹ fuu²¹ Jerusalén tsalíin² tsanuu²¹ júu³ tya' Wó³ do. Joon la 'ii²¹² jmoo¹o 'in tsá² do tyañii²¹ tya'a tyani Dios gasaa¹mo Wó³ 'ii jmi²¹ ti' jmi²¹ cwo² Jordán.

6 Siin¹³ Wó³ lí¹ coon¹³ jñú² camello. 'E 'ñú¹ tu²gi lí¹ coon¹³ loo²¹. Joon 'e gø¹²ø jmai¹² sinii²¹ coon¹³ to² sá² moo²¹. **7** Feei²¹ Wó³ tsá² júu³ tyú² joon gajin²in:

—Mi yuui¹³ jna joon 'injó¹ jaain²¹ tsá² feei¹. 'Ii feei¹gi lagi jna jiin¹³ jo tii²na juu¹³ na wojní³ii sii¹³ii loo²¹ tsi mii¹i. **8** Jna-a saa²¹na 'naa' jiin¹³ coon¹³ jmi²¹ pe 'ii-gi nicwo²o 'naa' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'e ngi¹ coon¹³ 'naa'.

Wó³ saa¹i Jesús jmi²¹

9 Jiin¹³ jee²¹² jmi²¹² joon cwa'íi¹ Jesús fuu²¹ Nazaret náa¹ li sii²¹ Galilea. Joon gasaa¹mo Wó³ Jesús jmi²¹ tsi jmi²¹ cwo² Jordán. **10** Mo gacwa'íi¹ Jesús tsi jmi²¹ do joon ganii²¹ nó¹ 'oo² ñu'fú². Joon nii²¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios líii¹ maa²¹² jgaa¹i fu li siin¹²in. Joongi gajaan¹an fu yu' tyíi¹i. **11** Joon ganúu²un coon²¹ júu³ jó² fu ñu'fú² jin²:

—Yuu²¹ tyiia-oo 'nu 'in 'nee¹na. 'Áai¹ lí¹ jlø¹³na 'wii¹³ 'nu.

Tyaan¹ Satanás cwáain¹ 'ee líii¹ Jesús

12 Tsifu joon gangajéi¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios Jesús fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹gi. **13** Joon do-o gateen¹in Jesús ca tséin¹ tunló¹ jmi²¹² jee²¹² joo²¹ nuu²¹. Joon Satanás gacón²on cwáain¹ xiiala líii¹ Jesús. Mi yuui¹³ joon gatyaliin² ángeles tya' Dios gaunji²mo Jesús.

'Láa² Jesús 'wii²¹² to² tya'a coon²¹ li sii²¹ Galilea

14 Mo liciin²¹ 'e ga'í² Wó³ 'nuñí³ joon gangóo¹o Jesús coon²¹ li sii²¹ Galilea. Cwoo¹o Jesús júu³ tyú² tya' Dios. **15** Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá²:

—Gatyi²¹a, gatí² 'ii²¹. Xuu 'ná¹gi 'e tí² jiin²¹ wa'a tyu² Dios to² tsá². Unsí²naa' 'e 'i¹-oo' joon la ja²mo 'i¹-oo' 'e júu³ tya' xiiala 'itiin¹³ tsá² —jin² Jesús.

Tøø²¹ Jesús tyúuin² tsá² 'in saain²¹ joo²¹ taai² jmii²¹

16 Ngoo²¹o Jesús tí¹ tyíia¹ Galilea mo ganí²in Simón coon¹³ ruu²¹i sii²¹ Díi³ 'in saain²¹ joo²¹ taai² jmii²¹ do. Taain²¹² to² pii²¹ 'mó¹ tsi jmii²¹.

17 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Ñilíin²duu' coon¹³ jna. Joon ijmée¹na 'naa' tsá² 'in jée¹i tsá² 'e licwii¹in Dios.

18 Tsifu joon gatuu²¹u 'mó¹ tya'a joon gangaliin¹mo coon¹³ Jesús.

19 Joon xu ngoo²¹gi Jesús mo ganí²in Jacobo coon¹³ ruu²¹i Wó³ jóon¹ Zebedeo. Táa¹i tsi coon²¹ barco 'mii¹ 'núu³ tya'a. **20** Joon gatø¹ Jesús 'ii. Do-o gatiui²¹ jmii²¹. Do-o gajaan¹ Zebedeo coon¹³ tsa'leei¹³ tya'a. Joon Jacobo coon¹³ Wó³ ngalín²mo coon¹³ Jesús.

Jaain²¹ tsá² 'in 'yui 'in 'liii³ alma tya'a

21 Tyaliin¹ Jesús coon¹³ 'in ngí¹ coon¹³on coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Capernaum. Joon mo gatí² jmii²¹² 'e 'ii² 'woo²¹ tsá² Israel ga'í² Jesús 'e cwo¹ sinagoga do. Joon ga'láa² 'wii²¹² 'e'e tsá² júu³ tyú². **22** Líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'e jin² Jesús tsu 'wii¹³ ga'e²e Jesús tsá² lawa jaain²¹ tsá² feei¹ jon'on la líi¹ 'in tifo² tya' ley tya' Moisés. **23** Joon tsi inuu cwo¹ do 'yui jaain²¹ tsá² 'in 'yui 'in 'liii³ alma tya'a. Joon gafaa²¹ 'in tsá² do cwáain¹ tya' 'in 'liii³ do joon gajin²in sii²¹i Jesús:

24 —¿Ee li 'u²¹u jee²¹² jna'a Jesús tsá² Nazaret? ¿Tí gañi¹¹i 'e untyee¹u'u jna'a? Cwii¹moo 'nu. Jóon¹ Dios 'nu. 'In tyú¹mo 'nu —gajin² 'in tsá² do cwáain¹ tya' 'in 'liii³ 'yui alma tya'a.

25 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in 'liii³ 'yui alma tya' 'ido:

—Jo too²¹ míi¹³. Tiui² 'in tsañuu¹ no.

26 Joon 'in 'liii³ do gajmaa¹a cii¹ 'in tsañuu¹ do. Joon mi yuii¹³ ga'oo¹o joon gacwa'íi¹ 'in 'liii³ 'yui alma tya' 'ido. **27** Jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi líli¹. Joon gaunngii¹ la 'oo³ ruu²¹i:

—¿Ee-gi lo no? ¿Ee-gi júu³ 'múui² lo no? ¿'In-gi 'in tsañuu¹ lo? Tyu² to² ca jileei²¹, ca 'in 'liii³ taai² alma tya' tsá² nuu¹²u to² tyu² 'ino.

28 Jmoonoo-o galicwii¹in tsá² seein²¹ la caain²¹ Galilea Jesús.

Un'láai² Jesús 'yiaunsáa³ Simón

29 Ga'woo²¹i Jesús 'e cwo¹ sinagoga do joon ngalín¹ fu tya' Simón coon¹³ ruu²¹i Díí³. Ngoo²¹o Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³on.

30 'Yiaunsáa³ Simón do raan²¹mo líi¹i tsaa²¹² tyíi². Joon gasii²¹i tsá² Jesús:

—Tsaa¹²a 'ino.

31 Joon gangatyéen¹in Jesús li raain¹ 'in tsatsaa¹³ do. Joon gason¹on cwoo²¹o 'ido. Joon mo saa¹²a cwoo²¹o, tsifu joon gajaan¹ 'e líi¹i 'ido. Joon garóon²on 'ido joon gacwoo¹o 'e dø¹ø 'ido.

Un'láai² Jesús fúui¹ tsatsaa¹³

32 Mo galiciíin²¹gi joon mo gayoin² ñi¹ joongi mi canuu²¹xu joon gajajéi¹³ tsá² jileei²¹ tsatsaa¹³ li siin¹² Jesús. Joongi jajéi¹ tsá² jileei²¹ 'in taai² 'in 'líi¹³ alma tya'a. **33** La tøøi² fuu²¹ gangatyéein¹ 'ooca'nú¹ li tyíin¹ Jesús. **34** Fúu¹mo 'in gaun'láai² Jesús. 'Láai² nii² jmoowúu¹ líi¹ 'in tsá² do. Joongi fúu¹mo 'in 'líi¹³ ga'woo¹i Jesús alma tya' tsá². Pe Jesús do jo gacwoo¹o faa²¹ 'in 'líi¹³ do tsu ñi¹ 'ido 'iin 'i.

Jesús cwoo¹o júu³ tyú² li sii²¹ Galilea

35 Coon²¹ jmii²¹² jéi¹, nuu²¹mogi jiin¹³ jo røø²mo jnáa¹gi garóon² Jesús. Joongi gacwa'íi¹ 'e fuu²¹ do. Ngoo²¹o ti' fuu²¹ li jo 'in tsá² seein²¹gi. Ngafee¹³i Dios. **36** Simón coon¹³ 'in catyaa²gi gangalín² nga'nee¹³i Jesús. **37** Joon mo gatsee²¹i 'ido joon gajin²in:

—Jilee²¹mo 'néi² 'nu.

38 Pe 'ii-gi gañii¹i:

—Moo²¹o' li caain²¹ fuu²¹ li' tyan¹. Joongi do-o jon 'ná¹ cwóo³oo júu³ tyú² tsu 'wii¹³ joon 'e gajúu³uu —jin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do.

39 Joon la joon gacwo¹ Jesús júu³ tyú² tya' Dios la caain²¹ li tyu² to² Galilea. Tsi inuu cwo¹ tya' tsá² Israel gacwoo¹o júu³ tyú². Joongi ga'woo²¹i jileei²¹ 'in 'líi¹³ alma tya' tsá².

Un'láai² Jesús jaain²¹ 'in líi¹ jgoo²¹

40 Gangatyéein¹ jaain²¹ tsañuu¹ 'in nijgøøi²¹ li siin¹² Jesús. Gajuu²¹i 'wojníi¹ tyani Jesús joon gajin²in:

—Lí²o'o un'láa²mo'o jna wana 'iin²¹²u'un.

41 Joon galifee¹mo-tsi Jesús 'wii²¹² tya'a. Joon ganii¹³o cwoo²¹o gasuu²¹ tya'a. Joon gajin²o:

—'iin²¹²mo 'lää²mo'o. Cwo'lää²modu'u.

42 Mo gajin²in 'elo joon tsifu gajeen²¹mo 'e jngøø¹i. Joon ga'lää²mo coonti. **43** Tsifu ga'íi² Jesús júu³ pe li¹ ga'íi² júu³. Joon gajin²in:

44 —Jo 'in fu¹³u coonti jiin¹³ jaain²¹ pe cwoo¹³mo'o; cwo'eei¹³du'u untsá² 'woo¹²o 'e ga'láa²mo'o. Joon cwo¹²o Dios la gatyu² Moisés to² wii¹³ 'e galityú¹mo'o.

45 Pe tsifu joon ngai² 'in tsañuu¹ do ga'láa² 'wii²¹² jmo¹²o tsá² júu³ 'ee galí². 'Wii¹³ joon Jesús jo lí²gi 'ii²¹ jiin¹³ coon²¹ fuu²¹ la jøø² tsá². Ngii²¹o la caain²¹ caluu li jo 'in tsá² seen²¹. Pe la caan²¹mo jalíin² tsá² 'iin²¹²in jøøi² 'ii.

Jesús un'láai² jaain²¹ tsá² 'waa²¹ cwoo²¹o tii²i

2 1-2 Ningóo¹³xu tún² mo ga'í² Jesús fuu²¹ Capernaum. Joon mo galiñii¹ tsá² tyiin¹in coon²¹ inuu galicaain²¹ tsá² fúui¹ liili¹. Gacuui¹ tsá² jiin¹³ jo 'í²gi inuu. Jo 'í²gi tsá² 'ooa'nú¹. Joon Jesús gacwoo¹ júu³ tyú² tya' Dios. **3** La 'ii²¹² joon tyaliin¹in tyúuin² tsañuu¹. Jée¹i jaain²¹ tsá² sitsuu¹³. Jo lí²gi nii¹²i cwoo²¹o tii²i. **4** Pe jo lí² tyaliin¹ ca ti li siin¹² Jesús 'wii¹³ fúui¹ liili¹ tsá² taai² inuu do. Joon ganáa¹ coon²¹ too²¹ li 'yu' 'nú¹. Náa¹a 'yu' li tyiin¹ Jesús. Joon li ganáa¹ do-o, joon gaxiia²¹ 'in tsatsaa¹³ do tsíin² ni tyi¹. **5** Mo ganí² Jesús 'e jo¹o líi²i 'in tsá² tyúuin² do. Joon gajin¹² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

—Yuu²¹ tyiia, 'iin¹³ moo tsaa² tyi'i.

6 Pe 'inlíi¹³ tifo² tya' ley 'in néei¹ do ga'i¹-tsi: **7** “'Ee li 'e faa²¹ 'in tsañuu¹ lo la no? Júu³ 'laa²¹ tya' Dios faa²¹ 'ino. Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'iin² tsaa² tya' tsá². Jiin¹³ 'ña'a Dios lí² 'iin² tsaa² tya' tsá²”. **8** Ñi¹ Jesús 'ee 'i¹-tsi 'in tifo² joon gajin¹²in:

—'Ee li 'i¹-oo' la no? **9** 'Noo 'e jo taai²¹gi fuu²¹²uu 'in tsatsaa¹³ no: “'iin¹³ moo tsaa² tyi'i”, si fuu²¹²uu 'ee; “Ráan²un no, saa¹³ tyi¹ raan¹un ni no joon ngi² no”? **10** Pe joon cwolini²i 'e jna-a 'in Ruu²¹na Tsá² mo taan¹na fu juncwii²¹ lii²¹oo 'íi¹³na tsaa² tya' tsá². Ñíi²duu 'elo —jin² Jesús sii²¹i tifo² do.

Joon gajin¹² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

11 —'Nu-u fuu²¹²uu, ráan²un no, saa¹³ tyi¹ raan¹un no, joon cweei² fu tyi'i.

12 Tsifu joon 'in tsatsaa¹³ garóon²on 'a li raain¹ do. Joon saa¹²a tyi¹ tya'a do joon gacwo'íi¹ la jøø² jilee¹²i 'in taai² do. 'Wii¹³ joon jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi. Joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon gajin¹²in:

—Jiin¹³ coon²¹ 'naa¹³ jo mo nee²¹e 'e la no.

Tø¹ Jesús Leví

13 Mi la ciiin²¹ tún¹ ngóo¹ Jesús ti' tyiia¹ do. Joon jilee¹²i tsá² ngalíin² li siin¹²in. 'E²e Jesús 'ido. **14** La 'ii²¹² mo ngii¹ Jesús do ganí²in Leví jóon¹ Alfeo. Leví do coon²¹ 'laa¹³ li ci¹ tsá² 'laa¹³. Joon gajin¹² Jesús sii²¹i 'ido:

—Moo²¹o' coon¹³ jna.

Joon garóon² Leví fu li tyíin¹ in joon ngoo²¹ o coon¹³ on. Joon líi¹ fúui¹ 'in coon²¹ 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² ngaliin¹ coon¹³ on.

15 Joon gatø¹ Leví Jesús ngaa¹² in coon¹³ 'ido fu tya'a. Joon fúu¹ mo 'in cón² 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² tyaliin¹ li néei¹ Jesús. Caa²¹ mo néei¹ coon¹³ Jesús joon coon¹³ tsá² tya'a. **16** Ganí² tifo² tya' ley coon¹³ tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos 'e néei¹ gø²ø 'uun²¹ un jilee²¹ mo coon¹³ Jesús. Joon gajin² in sii²¹ i 'in tsá² ngi¹ coon¹³ Jesús do:

—¿'Ee li tyíin¹ tifo² tyii¹ gø²ø 'uun²¹ un coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² tyi¹?

17 Mo ganúu² un Jesús 'elo joon gajin² in:

—Jileei²¹ 'in tyúi¹ jo 'neei¹ timí¹ tya' i. Pe jileei²¹ 'in tsaa¹³ 'ii 'neei¹ timí¹ tya'a. Jo goo²¹² jna wa'a tø³øø 'in tyúi¹, gagoo²¹² oo wa'a tø³øø 'in 'oo² tsaa² —jin² Jesús.

Unngii¹ i tsá² Jesús cwáain¹ tya' 'e gø² tsá² tyiaani¹

18 Mo líii¹³ gajmaa¹ a tsá² tya' Wó³ taa²¹ a tyani Dios joon jo gagøø²¹ø. Coon²¹ 'naa¹³ mo jmaa¹ a la joon coon¹³ tsá² fariseos 'in líii¹³ tsá² ngaliin¹ li siin¹² Jesús. Joon gajin² 'in tsá² do sii²¹ i Jesús:

—Jmoo¹ o tsá² tya' Wó³ coon¹³ fariseos taa²¹ a tyani Dios. Jo gøøø²¹ø. ¿'Ee li jo jmoo¹ o tsá² tyi'næ-gi la no?

19 Joon gañii¹ i Jesús:

—Mo tsaliin² tsá² coon²¹ li cui² cwoo²¹ tsá² 'e gó jmoo¹ o wa'a jo gø² mo gø² 'in tsá² gacui² cwoo²¹ do. Jo lí² wa'a jo gø²ø. **20** Pe coon²¹ jmii²¹² jéei¹ 'e jo taain²¹² gi 'in tsá² cui² cwoo²¹ do joon lí² jmáa¹ a tsá² taa²¹ a tyani Dios joon jo dø¹ø.

21 'Jiin¹³ jaain²¹ jo toon¹ 'mí² siin¹³ coon¹³ ca 'no³ 'mí² 'mí². Wa'a jmoo¹ o tsá² la joon mo tsu² 'e 'no³ 'mí² 'mí² do joon ilifee¹ gi 'e 'gii²¹ do.

22 Joongi jiin¹³ jaain²¹ jo tyii²¹ a jmi³ móo¹ tsi loo²¹ tsáai². Wana jmoo¹ o tsá² la joon, joon mo 'ya² jmi³ móo¹ do joon idyii¹ i 'e loo²¹ tsáai² do. 'Láa² mo jmi³ móo¹ itsa'íi¹. Joongi tsa'íi¹ 'e loo²¹ do. 'Wii¹³ joon tyiaa²¹ tsá² jmi³ móo¹ do tsi loo²¹ 'mí² —jin² Jesús.

Cuun¹ tsá² tya'a mi³ trigo mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²

23 Coon²¹ jmii²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ngaliin¹ Jesús coon¹³ tsá² tya'a jee²¹² coon²¹ li injná² trigo. Pe 'in tsá² tya'a do ga'láa² 'wii²¹² cuun¹ un mi³ trigo la 'ii²¹² gangíi¹. **24** Joon gajin² tsá² fariseos sii²¹ i Jesús:

—Jóø², ¿'ee li jmoo¹ o tsá² tyi'i la no? Jo tíii² jmáa¹ a to² mo jmii²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

25-26 Pe 'i-gi gajin² in:

—'Naa'-a, ñii² oo' la li 'e gajmaa¹ a 'lii²¹² David. David do coon¹³ tsá² tya'a gauntyéen² in jmii²¹² joon gatsaun'aai². Jaain²¹ tsá² sii Abiatar tyu²u to² tya' jileei²¹ untsá² yiia¹³ joon. Joon David ga'ii²¹ tsi inuu tya'

Dios. Joon gagøø²¹ø 'e 'iñi¹ nicwaai³ do. Pe jiin¹³ untsá² tí²i dø¹ø 'e 'iñi¹ do. Joongi gacwo² David 'e 'iñi¹ do ca 'in tsá² ngi¹ coon¹³on do.

27 'Gajmaa¹a Dios jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². 'E jmi²¹² do gajmaa¹a Dios 'e uncoon¹³on tsá² jon'on gajmee¹i Dios tsá² wa'a 'e uncoon¹³on 'e jmi²¹² do. **28** Wii¹³ joon 'in Ruu²¹na Tsá² lí²-i tyu² to² tya' jmi²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² —jin² Jesús.

Jaain²¹ tsá² tuu²¹ cwoo²¹o

3 1 Ga'ii²¹ tún¹ Jesús 'e cwo¹ tya' tsá² Israel. Mo gatyia²¹ do joon tyíin¹ jaain²¹ tsá² 'in tuu²¹ cwoo²¹. **2** Joon gacón² tsá² fariseos cwáain¹ wana un'láa²i Jesús 'ii mo jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Joon 'e ilí² xiia'la 'iní¹i Jesús. **3** Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² tuu²¹ cwoo²¹o do: —Ráan²un no; jmaa² siin¹²u'un tún² tsa¹ lo.

4 Joon gaunngii¹i Jesús 'in tsá² catyaa² do: —¿Ee tí²na' jmoo²¹o' mo jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², 'e tyú² si 'e gó² 'ee? ¿Tí lí² un'láa²na' tsá² si 'e jngaa¹²na' tsá² 'ee? —gajin² Jesús.

Pe 'in catyaa² do ligoon gajaan¹ tii². **5** Joon gajóøi² Jesús 'in néei¹ do. Nii²¹-tsi Jesús tya'a. Joon fa'í³ líii² 'wii¹³ jo 'iin²¹²in 'ido øøi²¹-tsi. Joon gasii²¹i Jesús 'in tsatsaa¹³ do:

—Nii¹³ cwoo¹o no.

Joon ganii¹²in 'ido cwoo²¹o. Joon ga'lóo² cwoo²¹o coonti. **6** Joon ga'woo²¹mo jileei²¹ tsá² fariseos joon gasí²i coon¹³ tsá² tya' Herodes xiiala ilí² jngaa¹²mo Jesús.

Fúui¹ tsá² téein² lí' tí' tyíia¹ do

7 Joon gangalín² Jesús coon¹³ tsá² tya'a tí' tyíia¹. Joon líli¹ fúui¹ tsá² seein²¹ Galilea ngalín² caluu Jesús. **8** Mo galiñi¹ tsá² jilaa²¹ 'e jmoo¹o Jesús líi¹ fúui¹ tsá² seein²¹ Judea ngalín² ngajóøi² Jesús. Joongi jalín² tsá² seein²¹ Jerusalén coon¹³ tsá² seein²¹ Idumea, joongi coon¹³ tsá² seein²¹ lí' ngoo¹³ jmi²¹ Jordán jalín². Joon jalín² tsá² ca tí² lí tyu² to² fuu²¹ Tiro coon¹³ 'in jalín² ca tí² lí tyu² to² fuu²¹ Sidón. Jileei²¹ tsá² lo ngalín² ngajóøi² Jesús. **9** 'Wii¹³ fúui¹ líli¹ tsá² seein²¹ joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Tyaa²aa' tyú² coon²¹ barco joon jo lí² 'la²a 'in tsá² fúui¹ líli¹ no.

10 Líli¹ fúui¹ tsá² nigaun'láai² Jesús. Joon jilee²¹mo tsatsaa¹³ leei¹² ruu²¹i 'iin²¹²in soon²¹ tya' Jesús. **11** Joon mo ní² jileei²¹ tsá² 'in taai² 'in 'líi¹³ alma tya'a joon gasii²¹i 'wojní¹i tyani Jesús joon ga'oo¹o jin²in:

—Jóon¹ Dios 'nu.

12 Pe Jesús tyu² to² sii²¹i 'ido:

—Jo fó³oo' coonti 'iin jna.

Jesús tyii¹³ in ji dyatuuin¹ tsá² tya'a

13 Mo gangayuui¹³ joon gasóo² Jesús coon²¹ moo²¹. Joon gatø¹ Jesús jiin¹³ 'in 'iin²¹² in. Joon ngalíin² 'in tsá² do li siin¹² in. **14** Joon gajmaa¹ a Jesús coon²¹ poo²¹² ti dyatuuin¹. 'Ii ingi¹ coon¹³ on. Joongi sii¹ in 'ido tsacwoo¹ júu³ tyú² tya' Dios. **15** Joon gatyu¹² Jesús to² 'e un'láai² tsatsaa¹³ joongi 'woo²¹ jileei²¹ 'in 'lii¹³ taai² alma tya' tsá². **16** 'In lo-o jee²¹² 'in dyatuuin¹ do: Simón, 'in sii²¹ o jon Tú³. **17** Jacobo coon¹³ ruu²¹ i Wó³, 'in jóon¹ Zebedeo. Jacobo coon¹³ Wó³ do gaunsii²¹ Boanerges. 'øøi²¹ -tsi tsá² 'e taain¹ sii²¹ 'Óon² Cwaain'ña³ 'wii¹³ tsifu li'nii²¹ -tsi. **18** 'In catyaa² do sii²¹ Dí³, Lii²¹², Bartolomé, Untøø², Tomóo¹³, Jacobo jóon¹ Alfeo, Tadeo, Simóoi¹³ tsá² tya' coon²¹ poo²¹² sii²¹ cananistas, **19** coon¹³ Judas Iscariote 'in gajaain¹³ Jesús mo galiciin²¹ gi.

Cwo¹ tsá² tsaa² Jesús 'e 'yuui² 'in 'lii¹³ alma tya'a

Mo galiciin²¹ joon ga'ii²¹ Jesús coon²¹ tsi inuu coon¹³ tsá² tya'a. **20** Joon galicaain²¹ tsá² fúui¹ liili¹ jiin¹³ jo jøø² i dø¹ ø. **21** Mo galiñi¹ ruu²¹ i Jesús joon jin² in 'e nicaa²¹² mo Jesús. Joon gajalíin² 'iin²¹² in tøø¹ ø tyitsaa²¹ mo 'ido.

22 Joongi 'in tifo¹² tya' ley 'in jalíin² ti' Jerusalén gajin² in:

—Beelzebú 'yuui² alma tya' ino. 'Wii¹³ joon lí² -i 'woo² i 'in 'lii¹³ taai² alma tya' tsá² —gajin² 'in tsá² do. (Beelzebú sii²¹ 'in 'lii¹³ 'in tyu² to² tya' 'in 'lii¹³ catyaa².)

23 Joon gatø¹ Jesús 'in tifo¹² tya' ley do. Joon ga'e¹² 'ido coon¹³ coon²¹ cwáain¹ do jin² in:

—¿Xiiala li Satanás tyí¹ in 'ña'a? **24** Wana jee²¹² gobierno tya' tsá² téein¹ la 'oo²¹ 'ii, 'e gobierno do jo itaa²¹ a. **25** Wana la 'oo²¹ tsá² inuu tya' tsá² tii¹ i pe 'in tsá² inuu do jo itaa²¹ a. **26** Joon wana 'in 'lii¹³ 'in tyu¹² Beelzebú to' jmoo¹ o 'nii²¹ la 'oo²¹ jee²¹² 'ii joon jo itaa²¹ a. Jéei¹ gixu 'ii-o ityé¹ mo coonti.

27 'Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'ii²¹ coon²¹ li tyíin¹ jaain²¹ tsañuu¹ gøøi¹³ wana jo jéei¹ gi ñnuui² tsá² 'ii. Pe wana jéei¹ gi ñnuui² tsá² 'ii joon lí² -i 'woo² tsá² jilaa²¹ 'e 'oo¹ o.

28 'E la ja¹² mo fuu²¹² uu 'naa'. Jileei²¹ tsá² 'in 'oo¹ o tsaa² lí² -i 'ín² in Dios tsaa² tya' 'ii coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'e faa²¹ a. **29** Pe jileei²¹ 'in faa²¹ a 'e gó² tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios coonti jo 'ín² Dios tsaa² tya' 'i. Tsaa² tya'a taa²¹ a coon²¹ tøø² mo.

30 La joon gajin² Jesús sii²¹ i 'ido 'wii¹³ gajin² in tsá² do 'e 'ii-o 'yuui² 'in 'lii¹³ alma tya'a.

Sáa³a coon¹³ ruu²¹i Jesús jalín²

31 Mo liciin²¹gi joon gatyalín² sáa³ Jesús coon¹³ ruu²¹i. Joon gajaan¹an caluu. Joon gatø¹ø Jesús. **32** Jileei²¹ 'in néei¹ co' li tyín¹ Jesús gajin²in:

—Saa²a coon¹³ ruu²¹u no-o natéein² ca'nú¹ 'naa¹i 'nũ.

33 Pe joon Jesús gajin²in sii²¹i 'ido:

—¿'In sáa³aa joon 'iin ruu²¹na?

34 Joon gajøø²ø Jesús la 'ui. Jóø²mo jilee²¹mo 'in néei¹ coon¹³on joon gajin²in:

—Jileei²¹ 'in néei¹ coon¹³ jna lo 'ii sáa³aa joongi 'ii ruu²¹na. **35** Tsu la jaain²¹ 'in jmoo¹o la to² tyu² Dios 'ii ruu²¹na joongi 'ii sáa³aa —jin² Jesús.

Cwáain¹ tya' tsá² jñi¹ jún²

4 **1** Coongi tún¹ ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e 'e²e tsá² júu³ tyú² 'a ti' tyíia¹ do. Liili¹ fúui¹ tsá² galicaain²¹. 'Wii¹³ joon galí²i Jesús tsi coon²¹ barco 'íi¹ ni jmii²¹ joon do-o gacwoo²¹. Pe jilee²¹mo tsá² gajaan¹ ti' jmii²¹ do. **2** Gasii²¹i Jesús 'in tsá² do 'láai² cwáain¹. Joon mo 'e² Jesús 'in tsá² do joon gajin²in:

3 —'Nuu²duu' 'elo. Lawa jaain²¹ tsá² 'in ngó¹ gangajñi¹ trigo. **4** Mo gadya²xu 'e trigo do joon gaxuu²¹xu mi³ trigo do ti' fu¹. Joon tsifu gatyalín² ton¹ joon gagøø²¹o 'edo. **5** 'Elíi¹³gi mi³ do gaxuu²¹ jee²¹² cuun²¹² li jo 'e cwoo¹³ náa¹ 'láai². Joon 'e trigo do tsifu ga'yiia²¹ 'wii¹³ jo 'láai² cwoo¹³ náa¹ li gaxuu²¹ do. **6** Joon mo ga'yeei²¹ ñi¹ galifin³in 'wii¹³ jo jmóo³ 'láai² sá². Joon galityuun²¹. **7** 'Elíi¹³gi mi³ gaxuu²¹ jee²¹² 'motóon¹. Pe 'motóon¹ do jmoonogi gacwaain²¹. Joon galipii¹³ 'e trigo do. La do-o jon jo lí² cwo¹ mi³ tya'a. **8** Joon 'elíi¹³gi mi³ gaxuu²¹ jee²¹² cwoo¹³ 'oo³. Joon mo ga'yiia¹ joon gacwáan¹mo tyú². Tsifu gacwo¹ mi³ tya'a. 'Elíi¹³ mi³ do gacwo¹ dyadya¹ mi². 'Elíi¹³gi gacwo¹ sesente mi³. 'Elíi¹³gi ca cíein¹³ mi³ gacwo¹ 'e trigo do.

9 Joongi jin² Jesús:

—Wana sá² loocwoo¹oo', núu²duu'.

'Ee to² 'iin³ 'e cwáain¹ do

10 Mo ngayuui¹³ joon gatuui¹ Jesús yaai. Jiin¹³ 'in téein²gi co' li siin¹²in joongi jiin¹³ dyatuuin² tsá² tya'o gajaan¹gi coon¹³on. Joon gaunngii¹i 'ii:

—¿'Ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ gatyaa²a do?

11 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Ca jiin¹³ 'naa' nigacwoo¹o Dios 'e 'øøi²¹-'oo' júu³ 'uuin²¹ tya'a tya' xiiala tyu² Dios to² tsá². Pe jileei²¹ 'in catyaa² do jmaai¹³ coon¹³ cwáan¹mo nuu¹un. **12** Lí²-i jóø² 'ido pe jo ñi¹-i 'ee jnéei². Nu¹o pe jo

'øøi²¹-tsi. Pe wana tsáai¹-tsi 'e jnéei² joongi 'øøi²¹-tsi 'ee nuu¹un fowa'a niunsi²mo 'e 'i¹-tsi joongi fowa'a 'íin²mo Dios tsaa² tya'a.

Jesús faa²¹a xiiala 'øøi²¹-tsi tsá² cwáain¹ tya' tsá² jna² trigo do

13 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—¿Xiagila 'øøi²¹-'oo' 'e cwáain¹ catyiaa² do wa jo 'øøi²¹-'oo' 'e cwáain¹ lo? **14** 'Iin gajni¹ jún² trigo do líii¹ lawa'a 'in tsá² 'in 'e¹ júu³ tyú².

15 Joon 'inlíii¹³ tsá² líii¹ la li 'e jún² trigo 'e gatoo²¹ co' fu¹. Nuú¹o júu³ tyú² pe mo galiciin²¹ 'a ganúu²un do joon jó² Satanás tyii²¹ tún¹ 'e júu³ tyú² do 'e nataa¹³ alma tya' tsá². **16** 'Inlíii¹³gi líii¹ la li jún² 'e gangajna² jee²¹² cuun²¹². Nuú¹o 'ido júu³ tyú² joon 'ii²¹mo røø²¹. **17** Pe jo gatoo¹³ jmóo³ 'láai² joon jo taa²¹a. Ce tsifu 'e gatoo¹³ fa'í³ tya'a si 'e 'in 'eei¹ 'ii 'wii¹³ núu²un júu³ tyú² joon tæu²o júu³ tyú². Jo seein¹ tá². **18** 'Inlíii¹³gi líii¹ la li jún² 'e gangajna² jee²¹² 'motóon¹. Nuú¹o 'ido júu³ tyú². **19** Pe líi¹ 'i¹-tsi jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹. 'i¹-tsi 'e lisá² cuu², joon cuu² do coon²¹ 'ii tóo². Joon 'iin²¹²in jilaa²¹ 'e catyiaa². Jilaa²¹ 'elo lí¹ 'i¹-tsi tsá² jiin¹³ jo jøøi²gi wa'a 'i¹-tsi júu³ tyú². Joon jo næu¹³gi. **20** Pe 'inlíii¹³gi núu²o joon 'ii²¹mo júu³ tya' Dios. Joon jmaa¹o la to² tyu² Dios. 'Ii líii¹ la li jún² 'e gangajna² li cwoo¹³ 'oo¹³. 'Inlíii¹³gi líii¹ la li jún² 'e gacwo¹ dyadya¹ mi¹³. 'Inlíii¹³gi líii¹ la li jún² 'e gacwo¹ sesenta mi¹³ si la li 'e gacwo¹ cíein¹³ mi¹³ do 'ee.

Coon júu³ cwáain¹ tya' jí² coo²¹

21 Joon gajin²o jon Jesús:

—Wana tyan¹ tsá² coon²¹ jí² coo²¹, ¿ti sii²¹i tsi cajóoi¹³ si næ' coo'mó² 'ee? Jo jmoo¹o tsá² la joon. Li yu' 'íi² tsá² jí² coo²¹ do joon coon¹³ la joon jnéee²mo tsá². **22** Jilaa²¹ 'e si'mo² nano 'ná¹-a jnéee² mi liciiin²¹gi. Joon jiin¹³ coon²¹ júu³ 'uuin²¹ ilisá² wa'a jo liñi¹ tsá². **23** Wana sá² loocwoo¹oo', núu²duu'.

24 Joongi jin² Jesús:

—Tyán²duu' cwáain¹ jilaa²¹ 'e nuu²uun'. Jileei²¹ 'in núu²unxu, xu jon i'øøi²¹-tsi. Pe jileei²¹ 'in núu²un coon²¹ ce tún² joon tyú²-u 'øøi²¹-tsi.

25 Joongi jileei²¹ 'in tyú² 'øøi²¹-tsi joon i'øøi²¹gi-tsi. Pe jileei²¹ 'in xu 'øøi²¹-tsi joon 'íin²mo-tsi jiin¹³ 'e xu 'øøi²¹-tsi do.

Coon²¹ júu³ cwáain¹ tya' jún² 'e cwaain²¹

26 Faa¹³gi Jesús jin²in:

—La tyu² Dios to² la joon lí¹ mo jaain²¹ tsañæu¹ gajni¹ jún² ni 'wó². **27** Mi ngayuui¹³ joon tsacwuu²¹mo. Mi li ciiin²¹xu tún² joon róon²o. Joon 'láa²mo jmi¹ coon¹³ 'woo¹ gangíii¹³. 'A jún² do nii¹³i joon cwaain²¹ pe jo ñi¹ tsá² xiiala cwaain²¹. **28** Coon¹³ 'ña'a cwoo¹³ do cwaain²¹ do. Nifu 'yeei²¹ mo¹² tya' joongi tóon¹ tya'a joongi tsatoo¹³ mi¹³ tya'a. **29** Mo

naróo² mi¹³ tya'a joon tsatyuu²¹ tsá², tsatyiaan¹ tsá² tsu gatí² tiempo 'e garoo²¹.

Coon²¹ júu³ cwáain¹ tya' jún² mostaza

30 Joon gajin' Jesús:

—'E júu³ lo li la li 'e cwáain¹ fuu²¹²uu 'naa'. **31** Lawa coon²¹ mi¹³ jún² tya' mostaza 'e jñí² tsá² ni 'wó². 'E joon jún² 'e pii¹³gi la jee²¹² jilaa²¹ jún² 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. **32** Pe mi jñí² tsá² joon cwaain²¹ coo¹³gi lagi jilaa²¹ 'oonuu²¹. Tsí³ cwáa¹ coo¹³ ca ton¹ 'in 'íi¹ li' yu' lí²-i cwaa²¹ nu' 'iin¹³ tya'a.

Coon²¹ 'e gajmaa¹ a Jesús tya' coon²¹ júu³ cwáain¹

33 La joon ga'e² Jesús tsá² júu³ tyú² coon¹³ 'láai² cwáain¹ la lí¹ 'elo. Ga'e² Jesús tsá² ca jiin¹³ ti lí² 'øøi²¹-tsi tsá². **34** Jiin¹³ coon¹³ jmaai¹³ cwáan¹mo sñi²¹i Jesús tsá². Jo jmaa¹³a tsá² fúui¹ júu³ xiiala lí², jiin¹³ tsá² tya'o gajma¹²a júu³ xiiala lí².

Jesús jmoo¹o 'e jon¹ tyí² coon¹³ 'e jnóo¹ jmñi²¹

35 Jmñi²¹² joon mo ga'i² nuu²¹ joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Moo²¹o' li' ngoo¹³ tyíia¹ no.

36 Joon natáa¹i tsá² tya' Jesús tsi barco li tyíin¹ Jesús. Joon do-o gatiui²¹ jilee²¹mo tsá² téin² ti' tyíia¹ do. Joon ngaliin¹gixu barcos 'elíi¹³ coon¹³on. **37** Pe joon garoon¹on coon²¹ tyí² tá² liili¹. Joon gajnáa¹ jmñi²¹ ca tsi barco do. La do-o garøøi¹ jmñi²¹ tsi barco tya'a. **38** Joon raain¹ Jesús cwuu²¹i ca tí² tu'mñi² barco do. Cwuu²¹i tsín² mootyíi¹i coon²¹ ni tu'mi²xu. Joon gaunjnaa¹-tsi tsá². Joon gajin²in gasii²¹i 'ii:

—i'Tífo² tyii¹! ¿Tí jo cwáain¹ tyi¹ 'e júun²mo'?

39 Joon garóon²on Jesús. Joon gatyuu¹³mo 'e tyí² do. Joon gasii²¹i jmñi²¹:

—Jo too²¹ mñi¹³, catii².

Joon tsifu gajaan¹ 'e tyí² do. Jilaa²¹ ga'íi² tii². **40** Joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—¿Ee li' 'goo²¹ 'lii²¹? ¿Ee li' jo jai² líi²gi Dios?

41 Jileei²¹ tsá² tya'a gafoo¹i liili¹ joon síi²i jee²¹² 'ii:

—¿Iin-gi lo no? Jilaa²¹ tyí² joon jilaa²¹ jmñi²¹ nuu¹³un to² tyu² 'ino.

Tsá² Gadara 'in 'yuui² 'in 'líi¹³ alma tya'a

5 1 Mo gatyálíin² li' ngoo¹³ tyíia¹ cataain²¹ do li seein²¹ tsá² Gadara. **2** Mo gacwo'íi¹ Jesús tsi barco do joon gajó² jaain²¹ tsá² 'in 'yuui² 'in 'líi¹³ alma tya'a. Jee²¹² 'aan¹ tya' 'líi²¹² cwo'íi¹ 'in tsá² do. **3** Tsu jee²¹² 'aan¹ tya' 'líi²¹² do ni taain¹ 'in tsá² do. Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'núu¹i. Jon'on coon¹³ ñí³ lí² 'núu¹i. **4** Líi¹ 'láai² naa¹³ niga'núui¹ tsá² 'ii coon¹³ ñí³. Ni'núu² tsá² tii² cwoo²¹ pe joon tsifu 'gii¹o 'e 'núu¹ cwoo²¹.

Joon jmoo¹o 'no¹³ 'e 'ñúu¹ tíi¹i. Jo 'e lí² 'woo¹-tsi. **5** Lí¹ jmíi¹ tiin¹³ lí¹ 'woo¹ ngíi¹ la caain²¹ moo²¹ joon la caain²¹ jee²¹² 'aan¹ tya¹ 'líi²¹² 'oo¹o taa²¹ líli¹. Joongi tyuu¹²ⁱ 'ña'a cuun²¹². **6** Pe joon wíin²gi mo ganíi² Jesús. Joon tsifu cwiin¹ ngóo¹o ngasii¹i 'wojníi¹i tyani Jesús.

7-8 Mi yuui¹³ joon gajin² Jesús sii²¹ⁱ 'in 'líi¹³ 'yuui² alma tya'a:

—Tíui¹ 'in tsañuu¹ no.

Joon ga'oo¹o tá² líli¹ 'in 'líi¹³ do 'in 'yuui² alma tya¹ 'in tsañuu¹ do jin²in:

—¿Ee 'ná¹ jmáa³aa coon¹³ 'nu? Jóon¹ Dios 'in tyíin¹ ñu'fú² 'nu. Mí³ii tyani'i tyani Dios jo jmáa¹u'un jna.

9 Joon gaunngíi¹ Jesús 'ii:

—¿Xiiala sii²¹ 'nu?

Joon gañii¹i 'in 'líi¹³ do:

—Legión sii²¹ jna'a 'wii¹³ líli¹ fúu²u'u saan²¹ a'an joon sii²¹ jna'a la joon.

10 Líi¹ gamíi¹ 'in 'líi¹³ do tyani Jesús 'a jo 'óoi¹ 'ido 'ii. **11** Joon líli¹ fúui¹ ní¹ taain²¹² gøø²¹ coon²¹ tsa² moo²¹ do. **12** Joon 'in 'líi¹³ do gasii²¹ⁱ Jesús jin²in:

—Siin¹ jna'a fu lí taain²¹² ñí³ do. Cwo²o júu³ wa'a tsatoo²o'o alma tya¹ ní¹ do.

13 Joon gacwoo¹ Jesús 'ii júu³. Tsifu gacwo'íi¹ 'in 'líi¹³ taai² alma tya¹ 'in tsañuu¹ do joon gangataa²i alma tya¹ ní¹ do. Taain²¹² jiin¹³ tún² mil ní¹ 'a tsa² moo²¹ do. Gacwiin¹ 'in 'in ní¹ do gaxuui²¹ yaai tyisi² joon gaxuu²¹ⁱ fu tsi tyíia¹ do. Joon gajgoo²¹o jmíi²¹.

14 'In taain²¹² 'aai²¹ ní¹ do ngaliin¹ 'e fuu²¹ do joongi ngaliin¹ la caain²¹ lí taain²¹² tsá². Ngajmaa¹³a tsá² júu³ 'ee-gi líi¹ ní³ tya'a. Joon gangalíin² tsá² ngajóø² 'ee galí². **15** Joon gatyaliin² tsá² fúui¹ lí siin¹² Jesús. Joon gani² 'in tsañuu¹ 'in mo ta 'yuui² 'in 'líi¹³ alma tya'a do. Joon nityíin¹ in tyi²i siin¹³ in røø²¹ jo caai²¹²gi. Ni'láa²mo. Joon líi¹ gafoo¹i 'in tsá² tyaliin² do. **16** Joon jilee²¹ tsá² 'in niganí² 'ee galí² tyaa¹ tsá² júu³ 'in tsá² tyaliin² do xiiala galíi¹ 'in tsañuu¹ 'in mo ta 'yuui² 'in 'líi¹³ alma tya'a. Tyaa¹o júu³ jon la lí² 'e gangangíi¹ 'in ní¹ do. **17** Joon gamíi¹ tsá² fúui¹ líli¹ do tyani Jesús wa'a cwo'íi¹ 'ido fuu²¹ goo¹o.

18 Ga'ii²¹ Jesús tsi barco do. Joon 'in tsá² 'in mo ta 'yuui² 'in 'líi¹³ alma tya'a gasii²¹ⁱ Jesús wa'a tsalíin² coon¹³ 'ido. **19** Pe jo gacwo¹ Jesús júu³. Joon gajin²in sii²¹ⁱ 'ido:

—Cwei² fu tyi'i. Cwojmaa¹³du' júu³ ruu²¹u 'e fee¹ líli¹ 'e nigajmaa¹a Dios 'wii¹³ tyi'i. Joongi líli¹ nagalifeei¹-tsi Dios 'wii²¹² tyi'i.

20 Joon gangaa¹³mo 'in tsañuu¹ do. Joon ga'láa² 'wii²¹² jmo²o tsá² júu³ la caain²¹ fuu²¹ taa¹³ Decápolis. Gajmaa¹a júu³ 'e fee¹ líli¹ 'e nigajmaa¹a Jesús 'wii¹³ 'ii. Joon jilee²¹mo tsá² tsa'goo¹-tsi líli¹.

Xuui²¹² tya' Jairo coon¹³ 'in tsamí² 'in gason¹ siin³ Jesús

21 Gatyiaa²¹ Jesús li ngoo¹³ tyíia¹ li cataain²¹ do. Joon gatyaliin² tsá² fúui¹ liili¹ li siin¹²in. Joon ti' tyíia¹ do-o gajaan¹. **22** Joon gajó² jaain²¹ tsá² 'in tyu² to² cwo¹ sinagoga. Jairo sii²¹ 'ido. Mo ganí²i Jairo Jesús joon gatyíia² 'wii²¹² tii² Jesús. **23** Joon gamii¹i tyani Jesús jin²in:

—Ijúun²mo xuui²¹² tsamí² tyíia. Jmaa² feei¹-o'o 'wii²¹² tyíia. Ñí²in; ñitaan¹²an cwo¹o tya'a. Joon cwo'láai², cwoseen²¹mo.

24 Joon gangóo¹ Jesús coon¹³ 'in tsañu¹ do. Pe líi¹ fúui¹ tsá² ngaliin² coon¹³on. Joon liili¹ cuu¹³ li ngóo¹ do. **25** Joon jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do ningóo¹ jaain²¹ tsamí² tsaa¹³. Ningóo¹ jiin¹³ dyatun¹ jiin²¹ 'e tooin²¹ jmi¹. **26** Nigani²¹ wúu¹ liili¹ 'a lí² mi² tya'a. Joon na'íin² jilaa²¹ 'e 'oo¹xu pe jo mo gajaan¹ 'e líi¹ 'ido coonti, xu lí¹ 'e ngafuu¹gi. **27-28** Mo ganúu²un 'in tsamí² do jilaa²¹ 'e jmoo¹o Jesús ga'i¹-tsi: “Wana gason¹oon siin³ 'ino joon i'láa²moo.” Joon gangatyéen¹in li caluu Jesús joon gason¹on siin³ 'ido. **29** Mo gason¹on siin³ Jesús tsifu gajaan¹ 'e tooin²¹ jmi¹ do. Joon galili³i 'e ga'láa²mo coonti. **30** Joon mo galili³i Jesús 'a naga'láa²mo jaain²¹ tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya'a joon gajó² lí¹ caluu jee²¹² tsá² fúui¹ do. Joon gaunngii¹i:

—¿'lin gason¹ sin³in?

31 Joon gajin² tsá² tya'a sii²¹i 'ii:

—Moo²¹o'o liili¹ 'la² tsá² tyi'i xiiala lí² unngii¹u'un: “¿'lin gason¹ sin³in?”

32 Pe jó² Jesús la cataain²¹ caai²¹ 'iin²¹²in 'in gason¹ siin³ do.

33 Joon 'in tsamí² do jlee¹ joongi 'goo²¹o liili¹ ñi¹o 'ee 'e galí² do. Joon ngoo²¹o li siin¹² Jesús. Joon gasii²¹i 'wojnii¹i tyani 'ido. Gajin²o la ja²mo ce jilaa²¹ 'e galí². **34** Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—Yuu²¹ tyíia, ga'láa²mo'o 'wii¹³ jo¹o líi²u. Cwei¹² júu³ rø²¹.

'Láa²mo'o coonti jmoowúu¹ líi¹u.

35 Faa²¹gi Jesús siin¹²in mo gatyaliin² tsá². Jalíin² tya' 'in tyu² to² cwo¹ do. Joon gajin² 'in tsá² tyaliin² do sii²¹i jmii²¹ 'in xuui²¹² tsaa¹³ do:

—Najúun²mo yuu²¹ tyi'i. Jo untyíi²in-gi'i 'in tifo² no.

36 Pe Jesús, mo ganúu²un 'e faa²¹ 'in tsá² tyaliin² do joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² tyu² to² cwo¹ do:

—Jo foo¹³o, jiin¹³ jo¹o cwolíi²naa'.

37 Joon jo 'in cwo¹gi Jesús tsaliin² coon¹³on, jiin¹³ Tá³, coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³ ruu²¹i Jacobo. **38** Joon mo gatyaliin² tya' 'in tsá² tyu² to² cwo¹ do joon ganí²in Jesús tsá² fúui¹ liili¹. In ci² to² mii¹³ liili¹. **39** Joon ga'i²i Jesús joon jin²in:

—¿'Ee lí¹ to² lí¹ mii¹³? ¿'Ee lí¹ci² lí¹? Jo mo júuin² 'in xuui²¹² no lí¹i cwuu²¹mo 'ino.

40 Pe 'in tsá² do gaungø¹mo Jesús. Joon ga'wooi²¹ Jesús tsá² ce jilee²¹mo. Joon gatø¹ø jiin¹³ jmii²¹ coon¹³ sáa³ xuui²¹² tsaa¹³ do, joongi

fiin¹³ coon¹³ 'in ngaliin¹ coon¹³ on do. Joon ga'í²i li raain¹ 'in xuui²¹² do.
41 Gason¹ Jesús cwoo²¹ 'ido joon gajin² in sii²¹i xuui²¹² do coon¹³ jmíi¹ tya'a:

—Talita cumi. ('E 'øøi²¹-tsi tsá² jin²in: 'Nø fuu²¹²uu mí², ráan²un no.)

42 Tsifu joon garóon²on 'in xuui²¹² tsamí² do. Joon gangii¹o. Joon dyatun¹ jiin²gi ngóo¹o. Jileei²¹ tsá² do ganga'goo²¹-tsi. **43** Pe joon ga'í² Jesús júu³ sii²¹i 'in tsá² taai² tsi inøø do:

—Jo 'iin fu²uu' ce jiin¹³ jaain²¹.

Joon gatyü² to² wa'a dø¹ 'in xuui²¹² tsamí² 'in najiin¹ do.

Mo ngóo¹on Jesús fu Nazaret

6 1 Mo ngayuui¹³ gaun'láai² Jesús 'in xuui²¹² tsamí² tsaa¹³ do joon gangaliin¹mo fu goo¹o Nazaret coon¹³ tsá² tya'a. **2** Mo tí² jmíi²¹² 'ii²¹ woo²¹ tsá² ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e 'e²e tsá² júu³ tyú² tsi inøø cwo¹ sinagoga si² do. Joon fúu¹mo 'in núu²un 'e faa²¹ 'ido. Joon líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá² joon jin² 'in tsagoo¹o do:

—¿Xiiala galitíi²i 'in tsañøø¹ no 'e faa²¹ no? ¿'Ee júu³ lo 'e¹ 'ino? ¿Xiiala jmoo¹o jilaa²¹ milagro lo? **3** 'In tsañøø¹ lo jaain²¹ ti'mó² 'ii. Jóon¹ María, joon ruu²¹mo Jacobo coon¹³ Sé³ coon¹³ Judas coon¹³ Simóoi¹³. Joongi ruu²¹i tsamí² seen²¹mo jee²¹² jna' lo.

La joon gajin² tsá² Nazaret 'wii¹³ joon jo jo¹ líi²i Jesús. **4** Pe joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Jilee²¹mo jmoo¹o nøø¹³un jaain²¹ tsá² 'in faa²¹a júu³ tyú² tya' Dios pe tsagoo¹o coon¹³ ruu²¹i 'in seein²¹ inøø tya'a jo cón²on cwáain¹.

5 'Wii¹³ joon jiin¹³ coon²¹ milagro jo gajmaa¹a do. Xø tsá² gaun'láai². **6** Líi¹ ganga'goo²¹-tsi Jesús 'wii¹³ jo jo¹ galíi²i tsagoo¹o 'ii. Joon mo galiciin²¹gi gangó¹ Jesús ga'e²e tsá² la caain²¹ fuu²¹ pi³ taa¹³ li tyan' Nazaret do. Joon ga'e² Jesús 'in tsá² do júu³ tyú².

Jesús síi²i ji dyatuuin¹ tsá² tya'a tsacwo¹ júu³ tyú²

7 Joon gatø¹ Jesús jiin¹³ dyatuuin¹ tsá² tya'a joon gasii¹in 'ido ti' ngái¹. Joon gacwoo¹ júu³ 'e lí² 'wooi² 'ido 'in 'líi¹³ taai² alma tya' tsá².

8 Joon gatyü² to² wa'a jo 'e coon²¹ 'ido jiin¹³ 'mo'u² soon²¹on. Jo lí² coon²¹ jiin¹³ coon²¹ 'iñi¹ jon'gi tu'mi² jon'gi cuu² lí² coon²¹. **9** 'Ná¹ 'ø¹ø mii²¹ saa¹³ joon tyi¹i coon²¹ 'mi'tyi² jon'on la tún². **10** Joongi gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² tya'a do:

—Mi cwotaa²naa' coon²¹ inøø do-o jón²oo' ca mi 'woo²¹naa' 'e fuu²¹ do. **11** Wana jo 'iin²¹²in 'in tsá² do 'ii²¹ 'naa' xiiali' cwolín²naa' si jo núu²un tsá² júu³ tyii' 'ee joon cwo'woo²¹moo' do. Joon xøø² 'laa²¹ toon¹ tí¹³ii' lawa coon²¹ li² 'e jmaa²aa' tya'a. 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa': mi ti 'e 'iin² fu juncwii²¹ iwúu¹ ní² tsá² seein²¹ Sodoma coon¹³ tsá² seein²¹ Gomorra. 'In tsá² fuu²¹ do-o jo ga'ii²¹i júu³ tya' Dios mo

ganúu²un. Pe wúu¹gi iní² tsá² 'in jo 'ii²¹ 'naa' li cwolfín²naa' la coon²¹gi tsá² seen²¹ Sodoma coon¹³ Gomorra.

12 Joon ga'woo²¹mo 'in tsá² tya' Jesús do tsacwoo¹ júu³ tyú². Joon gajin²in sii²¹i tsá² li gatyálín² 'ido:

—'Ná¹ unsii²¹moo' 'e 'i¹-oo' —jin²in.

13 Joongi líi¹ fúui¹ 'in 'lhi¹³ ga'woo¹i almas tya' tsá². Joon gasoon²¹on aceite tya' tsatsaa¹³ joon coon¹³ la joon ga'láa²mo.

Najúun²mo Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹

14 Galitsáa¹mo-tsi róøi¹³ Herodes jilaa²¹ 'elo tsu jilee²¹mo tsá² niñii¹ 'e jmoo¹o Jesús. Pe jin²in tsá² 'e nigajiin¹in tún¹ Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹, 'wii¹³ joon liili¹ 'oo¹ Jesús milagro. 'i¹-tsi tsá² 'e Jesús jmoo¹o milagro coon¹³ júu³ tya' Wó³.

15 Pe seen²¹mo 'in gajin²in:

—Elías no.

'Inlíi¹³gi gajin²in:

—'In faa²¹a júu³ tyú² tya' Dios la líi¹ 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios cali¹ 'ino.

16 Joon mo ganúu²un Herodes 'elo joon gajin²in:

—Wó³-o 'ino, joon jna-a gatyú¹uu to² wiin²¹ luu²¹²u. Nigajiin¹o 'ino tún¹ —jin² Herodes.

17-20 Herodes do nigacáan¹in 'in tsamí² sii²¹ Herodías. 'In Herodías lo líi¹ 'oo²¹²o Lii²¹² ruui²¹ Herodes. Joon Wó³ do nigasi²¹i Herodes:

—Jo lí² caan²¹u'un 'oo²¹² ruu²¹u tsá² seen²¹mogi.

Joon 'wii¹³ joon gali'ee¹mo 'in tsamí² do Wó³. Joon Herodes tyú²u to² 'e tsaí² Wó³ 'nñi¹³ 'wii¹³ Herodías. 'iin²¹²in Herodías wa'a júun²in Wó³ pe jo cwo¹ róøi¹³ Herodes júu³ 'wii¹³ gøø²¹mo Wó³. Joon ñi¹ Herodes 'e Wó³ jaain²¹ tsañu¹ 'in tyúi¹ joongi jaain²¹ tsá² 'in ñi¹ júu³ tya' Dios. Coon²¹o Herodes cwáain¹ coon¹³ ce tún² jilaa²¹ 'e faa²¹ Wó³ fiin¹³ jo tyú² 'øøi²¹-tsi. **21** Joon galí² 'e gajmaa¹²a Herodes jmi²¹² 'e tsín¹ jiin²¹in. Gacwoo¹o 'ee dø² tsacøøi¹³ tya'a coon¹³ 'in tyú² to² láa² coon¹³ jileei²¹ tsá² tyiin² seen²¹ li sii²¹ Galilea do. Joon Herodías gatsaa²¹o xiia¹ la ijmáa¹a. **22** 'In jamí² Herodías do gaí² jee²¹² li néei¹ 'in tsá² gøø²¹ do. Joon gatséen¹in. Joon líi¹ gatí²-tsi Herodes coon¹³ 'in tsá² néei¹ gøø²¹ coon¹³ 'ido la gatseein¹ 'in simí² do. Joon gajin² róøi¹³ sii²¹i 'in simí² do:

—Mí²i doñi'ee 'iin²¹²mo'o joon cwo³oo 'nñ.

23 Joon ga'ee²¹ 'in róøi¹³ do tyani Dios 'e cwoo¹o doñi'ee gamii¹ 'in simí² do fiin¹³ ca coon²¹ tsa¹ 'a to² líi¹ 'ido. **24** Joon gacwo'í¹ 'in simí² do joon gasii²¹i sáa³a:

—'Ee mí³ii tya' 'ino?

Joon sáa³gi gajin²:

—Sii¹²i cwocwoo¹ mootyi² Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹.

25 Joon tsifu gaí² tún² 'in simí² do li tyiin¹ róøi¹³ joon ngasii¹²i 'ido:

—La lo-o 'iin²¹²na: cwo¹²'o coon²¹ wúun¹ 'yu mootyi² Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹.

26 Joon gajaan¹ 'in røøi¹³ do fa'í³. Pe jo 'ee futyigi tsu nigali'ee¹²mo Dios icwo¹ doñi'ee mii¹i. Joon niganúu²un jileei²¹ 'in néei¹ coon¹³on do. Jo gatyuu¹²gi to² 'e mii¹i 'in simí² do. **27** Tsifu gatyu² røøi¹³ to² jaain²¹ 'láa² 'e tsatyíian¹ mootyi² Wó³. **28** Joon gangó¹ 'in 'láa² do fu 'nuñí³ li 'yuui Wó³ 'e tsatyuu¹²u mootyi² 'ido. Joon gacóon¹on 'yu tsi coon²¹ wúun¹. Joon gacwo¹o 'in simí² do. Joon 'idogi gacwo¹o sáa³o.

29 Mo galiñii¹ tsá² tya' Wó³ 'e najúun²mo joon gangatyíian¹o mootai² Wó³ joon ganga'áa¹mo.

Cwo¹o Jesús 'ñá² mil tsá² 'e dø¹ø

30 Mo galiciíin²¹ joon galicaain²¹ dyatuuin¹ tsá² tya' Jesús coon¹³ Jesús. Joon gajma²a júu³ Jesús jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a joon jilaa²¹ 'e niga'e² tsá². **31** 'Wii¹³ tsataai² tsá² joongi jalín² tsá² fúui¹ liili¹ jiin¹³ jo cwo¹ 'ido dø¹ø joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Ñilíin²duu' coon¹³ jna. Moo²¹o', 'yii²¹a' ta' ti' catá² li jo 'in tsá² seen²¹.

32 Joon ngalín²mo Jesús coon¹³ tsá² tya'a joon yaamo gataai² tsi coon²¹ barco. 'in²¹²in tsalín² coon²¹ li jo 'in tsá² seen²¹. **33** Pe fúu¹mo 'in ganí² 'ii li ngaliin¹ do. Joon galicwii¹mo tsá² Jesús. Joon gangalín² cwiin¹in coon¹³ tii²o jilee²¹mo 'in seen²¹ la coon²¹ fuu²¹. Joongi tyalín² jée¹gi li ngó¹ Jesús. **34** Mo gacwo'íi¹ Jesús tsi barco gangaa¹mo tsá² fúui¹ liili¹. Joon galifee¹mo-tsi 'wii¹³ tya' 'ido. Téen¹in la téen¹ joo'saa²¹ jo 'in fii²¹² seen²¹mo. Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e²e 'ido júu³ 'láai² liili¹. **35** Joon ni ca'lóo² jalín² tsá² tya'a li siin¹²in joon sii²¹ 'ido 'ii:

—Ca'lóo² lo joongi jo 'in taain²¹² lo coonti. **36** T² júu³ 'in tsá² no wa'a cwotyálín²mo la caain²¹ fuu²¹ tyan' li taain²¹² tsá² cwoláa¹a 'iñi¹ dø¹ø, tsu jo 'ee sá² 'e dø¹ 'ino.

37 Joon gañii¹i Jesús:

—Cwoo¹³ 'naa' 'e dø¹ 'ino.

Joon 'in tsá² tya'a do gajin²in:

—Jo liin¹ wa'a tsalaa²¹a'a coon²¹ mil tsi catyuui¹³ 'iñi¹ 'e cwoo¹o'o 'ino 'e dø¹ø.

38 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—¿Joo' 'iñi¹ 'oo²gi? Cwojøø²duu'.

Mo galiñi¹i joon gajin²in:

—Ñá² 'iñi¹ sá²gi tyi' coon¹³ gáí¹gi joo²¹ taai² jmi²¹.

39 Joon gatyu² Jesús to² wa'a cwó² 'in tsá² do jmaai¹³ coon¹³ poo²¹² jee²¹² nii²¹ røø²¹ do. **40** Joon gacwó² tsá² ti' cíein¹³ joongi ti' cincuenta.

41 Joon gason¹ Jesús 'e 'iñi¹ 'ñá² do joongi jiin¹³ gáí¹ 'in joo²¹ taai² jmi²¹² do. Joon gajøø² li' ñu'fú² joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios tya' 'e 'iñi¹ do. Joon gajmaa¹a 'no³ 'e 'iñi¹ do. Joon gacwo¹o tsá² tya'a wa'a jmáa¹a

tyíia³ 'e 'iñi¹ do jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do. Joongi gajmaa¹ a tyíia³ 'in joo²¹ taai² jmi²¹ gáí¹ do. **42** Garó¹ mo tu² jileei²¹ 'in gagøø²¹ do. **43** Joongi garó¹ mogi dyatun¹ 'motó² coon¹³ 'no¹³ 'iñi¹ coon¹³ 'no¹³ 'in joo²¹ taai² jmi²¹ do. **44** Gagøø²¹ 'ná² mil tsañu¹ 'e 'iñi¹ do.

Ngii¹ Jesús tií² ni jmi²¹

45 Joon gaty² Jesús to² 'e tsataai² tsá² tya'a tsi barco. Joon tsalín² 'ido jéei¹ gi lagi 'ña'a li ngoo¹³ tyíia¹ do. Joon 'iin²¹² in tsalín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Betsaida la 'ii²¹² 'i² Jesús tsá² júu³. **46** Joon mo ngayuui¹³ joon gangó¹ Jesús fu moo²¹ ngafee¹² i Dios Jmii²¹. **47** Nicanu²¹ mo ganii²¹ Jesús 'e barco do. 'i²¹ ca tún² tsa¹ ni tyíia¹ do. Pe Jesús-gi siin¹² in ca tsaa¹ moo²¹ do 'ña'a. **48** Joon ganí² Jesús 'e jo lí² ngii¹ gi barco tya' tsá² tya'a 'wii¹³ liili¹ 'ii¹ tyí² li' cii¹³. Ta'aa²¹ góo¹ mo gangó¹ Jesús li ngalín² tsá² tya'a. Gangó¹ o ngii¹ tií² o ni jmi²¹ do. 'iin²¹² mo ngii¹ i li' caai²¹ li ngaliin¹ mo 'ido. **49** Ganí² in tsá² tya'a 'ii jó¹ ngii¹ ni jmi²¹. Galí¹ i 'e tsamooji¹ jó¹. Joon ga'oo¹ liili¹. **50** Jilee²¹ mo ganí² 'ii. Joon gafoo² mo 'ii. Pe joon gafee²¹ mo Jesús 'ii gajin² in:

—iTá² téein¹ 'oo'! iJna-a lo, jo foo¹³ naa'!

51 Joon ga'ii²¹ o tsi barco li taai² tsá² tya'a. Joon gaján² 'ii² tyí² do. **52** 'Áai¹ 'waa²¹ a-tsi tsá² tya' Jesús tsu jo mo toon¹ tsi 'e júu³ tya' 'e 'iñi¹ do 'wii¹³ joon líi¹ ganga'goo²¹ tsi.

Un'láai² Jesús tsatsaa¹³ seein²¹ li sii²¹ Genesaret

53 Mo gatyalín² li ngoo¹³ tyíia¹ ga'núu² barco tya'a coon²¹ ti' tyíia¹ li sii²¹ Genesaret. **54** Mo cwo'íi¹ 'ido tsi barco tsifu joon galicwii¹ in tsá² 'ii. **55** Joon 'in tsá² do gangalín¹ cwiin¹ in la caain²¹ joon ga'láa² 'wii²¹² jajée¹ i tsatsaa¹³ 'in tsíin² 'mó² fu li siin¹² Jesús. **56** La caain²¹ fuu²¹ pi³ si fuu²¹ fee¹ 'ee si ti' fuu²¹ 'ee li tsáa¹ Jesús gatyíá¹ tsá² tsatsaa¹³ tya'a tya'i fu¹ li ngíi¹ i Jesús joon gamii¹ i tyani Jesús wa'a cwo¹ Jesús jiin¹³ ti' siin¹³ in soon²¹ on. Joon jileei²¹ 'in gason¹ siin¹³ Jesús ga'láa² mo 'i.

'E un'líi¹³ tsá² tyani Dios

7 **1** Joon galicaain²¹ tsá² tya' coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos coon¹³ 'inlíi¹³ tifo² tya' ley li siin¹² Jesús. 'In tifo² do jalín² Jerusalén. **2** Joon 'in tsá² lo gacón² cwáain¹ 'e 'in tsá² tya' Jesús néei¹ gø¹ø¹ joon 'lii² cwoo²¹ o. 'øøi²¹ tsi tsá² 'e jo mo jngíi² cwoo²¹ la tiisi², 'wii¹³ joon gafaa²¹ a 'láai². **3** Jileei²¹ fariseos coon¹³ tsá² seein²¹ Israel jmoo¹ o la lí² gajmaa¹ a 'lii²¹² tsacøøi¹³. Jo dø¹ tsá wana jo jngíi² cwoo²¹ la tiisi² mo jéei¹. **4** Mo jalín² 'moo¹³ jo dø¹ø¹ wana jo mo run² un cwoo²¹ la tiisi². Joongi líi¹ 'láai² jilaa²¹ tiisi² 'e sá² calii jmoo¹ o. Jmoo¹ o tsá² la tiisi² run² un tasa 'un² un jmi²¹ joon tsuu² coon¹³ jilaa²¹ nii² 'e jmaai²¹ to² mo gø²ø. **5** Joon 'in fariseos do coon¹³ tifo² tya' ley do gaunngii¹ i Jesús jin² in:

—¿Ee li' jo jmoo¹o tsá² tyi'i la li' gajmaa¹a 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi'? Gø¹²ø pe jo mo run¹un cwoo²¹o la tiisi².

6 Joon gañii¹i Jesús:

—Calii 'in gafaa²¹a júu³ tya' Dios sii²¹ Isaías gajmaa¹a coon²¹ jí². Joon tsi jí² do gafaa²¹o xiiala líi²naa' tsá² 'in jo tiin¹³ 'e 'e²e tsá² xeei²¹.

Gajin²in ni jí² do:

'In tsá² lo untyúi¹ Dios jiin¹³ coon¹³ 'e faa²¹a pe jo tí²-tsi jiin¹³ la to² tyu¹² Dios.

7 Jo 'e to² 'íi³ 'e un'goo²¹o jna. Jilaa²¹a 'e 'e²e tsá² jiin¹³ li' to² tyu¹² tsá², jin² Isaías.

8 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Ga'ín²mo-'oo' jilaa²¹ to² tyu¹² Dios, pe coon²¹ tún² jmoo²oo' la tiisi² 'e jmoo¹o tsá² la mo jéei¹ la rúun¹³uun' tsuu² joongi tasa 'uun²¹un jmii²¹. Joongi 'láa²mo 'e li la li 'elo jmoo²oo' la jmoo¹o tsá².

9 La joongi gajin² Jesús:

—'Iin²¹² 'naa' núu³gii' la to² tyu¹² 'lii²¹² tsacøøi¹³ jon'gi la to² tyu¹² Dios la no. **10** La li gajin² Moisés calii mo gacwo¹o tsá² ley: “Un'gøø²¹mo'o ñu²¹ coon¹³ saa²¹a.” Joon gajin²in: “In sii²¹ júu³ 'laa²¹ jmii²¹ si sáa³a 'ee 'ná¹ jnga²mo tsá² 'ii.” **11** Pe joon, 'naa'gii', jo cwoo²oo' júu³ 'e uncoon¹³ tsá² jmii²¹ si sáa³a 'ee wana gajin²: “Jilaa²¹ 'e sá² tyiia 'e lí² uncoon¹³ jna 'nu lí Corbán.” (øøi²¹-tsi tsá² jin²in: nigacwo³oo Dios.) **12** Wa'a jin² tsá² la no, joon 'naa'gii' jo cwoo²oo' wa'a uncoon¹³on sáa³ jmii²¹. **13** Mo jmoo² 'naa' la joon tu¹oo' júu³ tya' Dios lawa'a jo 'e tyiin²mo. 'Iin²¹²gii' jmoo²oo' tiisi² 'e gacwo¹ tsá² 'naa' lagi júu³ tya' Dios. Joongi líi¹ 'láai² tiisi² 'e jmoo²oo' la lí¹ 'elo —jin² Jesús sii²¹i 'in tsá² fariseos coon¹³ tifo² tya' ley.

14 Joon gatø¹ Jesús 'in tsá² fúui¹ taain²¹² do joon gajin²in:

—Nuu²duu' jilaa²¹ 'e fo²oo lo. Joon cwo'øøi²¹-'oo'. **15** Jilaa²¹ 'e gø¹² tsá² jo lí² un'liii³ 'ii la joon. Jiin¹³ 'e 'woo²¹ tsi tsá² 'e jmoo¹o 'e faa²¹ tsá² 'e joon un'liii³ tsá². **16** Wana sá² loocwoo¹oo' núu²duu'.

17 Mo gatíui² Jesús tsá² joon ga'í² coon²¹ inuu joon gaunngii¹ tsá² tya'a 'ee 'e júu³ gatya¹ do. **18** Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ii:

—¿Tí jon'gi 'naa' 'øøi²¹-'oo'? Ní²-i 'naa' 'e jilaa²¹ 'e gø¹² tsá² jo tsatoo¹³ tsi alma tya' tsá² pe jiin¹³ tu²o. **19** Joon mi yuui¹³ joon 'woo²¹o fu caluu tún¹. 'Wii¹² joon jo lí² un'liii³ tsá² tyani Dios.

'Wii¹³ jiin¹³ coon¹³ júu³ la joon jin² Jesús 'e lí²-i dø¹ tsá² doñi'ee.

20 Jin²o jon Jesús:

—'E 'woo²¹ li tsi alma tya' tsá² 'e joon un'liii³ tsá² tyani Dios. **21** Tsu li tsi alma tya' tsá² 'øøi²¹-tsi 'e 'øøi²¹-tsi tsá². Li' alma tya' tsá² 'woo²¹ jilaa²¹ 'e gó² 'e 'í¹-tsi tsá². Do-o 'í¹-tsi 'e lí² feei² tsamí² tsá² xeei²¹ si doñi'ee 'e gó² 'í¹-tsi tsá² cwáain¹ tya' tsamí² si tsañuu¹ 'ee. Do-o 'í¹-tsi tsá² wa'a jngaa¹²i tsá² **22** si jmoo¹o 'uun²¹ 'ee. Tsi alma tya'a gali'iin²¹²in tsá² jilaa²¹ 'e sá² tya' tsá² xeei²¹; 'aa¹a tsii²¹² wúu¹i; jmoo¹o júu³ 'atsaa²¹;

'i¹-tsi jiin¹³ tya' 'ñá'a. Jo li³i 'e jmáa¹a. **23** 'Wii¹³ 'i¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'elo, 'wii¹³ joon 'in 'lii³mo 'ii tyani Dios.

Jaain²¹ 'yiia²¹² tsá² coon²¹ fuu²¹ 'in jo¹ galíi² júu³ tya' Jesús

24 Joon gangó¹ Jesús fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Tiro coon¹³ Sidón. Joon galí² coon²¹ inuu. Joon jo 'iin²¹²in wa'a liñi¹ tsá² coonti pe jo galí²i jiin¹³ la galí²iin²¹²in. **25** Joon tsifu galiñi¹ jaain²¹ tsamí². Joon 'in xuui²¹² tya' 'in tsamí² lo 'yuui² 'in 'lii³ alma tya'a. Joon gajó² 'in tsamí² do gasii²¹i 'wojní¹i wii²¹² tii² Jesús. **26** 'In tsamí² lo galiseein²¹ Sirofenicia, jon' tsagoo¹ tsá² seein²¹ Israel. Pe gajó² jamí¹i tyani Jesús wa'a tyii²in 'ido 'in 'lii³ 'yuui alma tya' jóon¹on. **27** Pe Jesús gasii²¹i 'ii:

—Cwo²du'u jéei¹ wa'a dø¹ xuui²¹² lagi tsii²¹ tsu jo tseein²¹ tyii²¹i 'no³ gø¹² xuui²¹² joon cwóo¹³o' tsii²¹.

28 Pe joon gañii¹ 'in tsamí² do jin²in:

—Jo¹o, pe cagi tsii²¹ 'in tee¹² nu' mesa gø¹²o 'no³ xuu²¹ mo gø¹² xuui²¹².

29 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—Tyú²-u la gafa²a. Lí²-i cwoo¹²mo'o no nicwo'íi¹ 'in 'lii³ 'yuui² alma tya' xuui²¹² tyi'i.

30 Joon mo gatyee¹²i tya'a gatsee²¹i xuui²¹² tya'a raain¹ ni coo'mó². Nicwo'íi¹ 'in 'lii³ 'yuui² alma tya' 'ido.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² cwuui²¹² jo faa²¹

31 Gacwo'íi¹ Jesús co' fuu²¹ Tiro gangí¹i Sidón joon ngíi¹i fu li' co' Decápolis, joon gatyía¹ ti' jmíi²¹ tyíia¹ Galilea. **32** Joon mo gatyía¹ do joon gangajée¹i tsá² jaain²¹ tsá² cwuui²¹² 'yúcaai²¹² jo faa²¹. Joon gamíi¹ wa'a taan¹ Jesús cwoo²¹o tya' 'ido. **33** Joon gangajée¹i Jesús 'ii coon²¹ li jo 'in tsá² jóø². Joon gafoo²¹ Jesús uniicwoo²¹o tsi loocwoo²¹ 'ido. Joon gañíi¹i joongi galii²¹i uniisii¹³ 'ido. **34** Joon gajóø² li' ñu'fú² gasaai²¹-tsi joon gajin²in:

—i'Efata! ('øøi²¹-tsi jin²in: iNéei² 'wo'o!)

35 La joon ganó¹ loocwóo¹o. Sii¹³i galí² tyú²-u joon galí²-i faa²¹a røø²¹. **36** Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² 'in gajée¹i 'in jo faa²¹ do:

—Jo 'in fuu²uu' ce jiin¹³ jaain²¹.

Pe li' tyu²gi to² 'e sii²¹o tsá². **37** Líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá², joon jin²in:

—Jilaa²¹ 'e jmoo¹o 'ino 'e tyú² tsu ca 'in cwuu²¹² jmoo¹-o núu²un joongi 'in jo faa²¹a jmoo¹-o 'e faa²¹ 'ido.

Cwo¹o Jesús tyún² mil tsá² 'e gø¹²ø

8 1 Jee²¹² jmi²¹² lo galicaain²¹ tsá² fúui¹ liili¹. Jo 'ee sá² dø¹ coonti. Joon gatø¹ Jesús tsá² tya'a joon gasii²¹i 'ido:

2 —Lí¹ fúu² lí²na 'in tsá² lo 'wii¹³ ningó¹ 'ni¹ jmi²¹² 'e taain²¹² coon¹³ jna lo. Joon jo 'ee sá²gi dø¹ø coonti. 3 Wa'a 'íi³ii júu³ fu tya'a la jo mo gø¹²ø joon jo li píin³ ngí¹. 'Inlíi¹³ jalíin² wíin².

4 Joon gañii¹i tsá² tya'a:

—¿Xiiala lí² cwóo¹³o' 'ino 'e dø¹ø? Jo 'in seein²¹ waa'a 'ní¹ coonti.

5 Joon gaunngii¹i Jesús:

—¿Joo' 'íni¹ 'oo²gi 'naa'?

'Ti-gi gajin²in:

—Dyía¹ tigi.

6 Joon gatyü² Jesús to² wa'a cwó² ni 'wó² do joon gason¹on 'e 'íni¹ dyía¹ do joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios. Joon gajmaa¹a 'no¹³ 'e 'íni¹ do gacwo¹o tsá² tya'a 'e tsajmaa¹a tyíia³ jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do. 7 Joongi ni'aa¹mogi jaain²¹ gáí¹ joo²¹ taai² jmi²¹ pi³. Joon gacwo¹o Jesús 'maai¹³ Dios tya' 'in joo²¹ taai² jmi²¹ pi³ do joon gatyü² to² jmaa¹a tsá² tya'a tyíia³ 'in joo²¹ do. 8 Tyú²-ü gagøø²¹ø jilee²¹mo. Joongi tii²¹gi dyía¹ 'motó² røøi¹ 'e gasái¹. 9 Xüu jogi tí¹ tyún² mil tsá² 'in gagøø²¹ø do. Joon ga'íi² Jesús 'in tsá² do júu³. 10 Joon 'ña'gi ga'í² tsi coon²¹ barco coon¹³ tsá² tya'a. Joon ngaliin¹ fu coon²¹ li sii²¹ Dalmanuta.

Mii¹i tsá² fariseos coon²¹ li²

11 Joon jee²¹² jmi²¹² joon gajalíin² 'inlíi¹³ tsá² fariseos joon ga'láa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ Jesús. 'In²¹²in 'in tsá² fariseos do tyaan¹ cwáain¹ xiiala líi¹ Jesús, 'wii¹³ joon gamii¹i waa'a 'e² Jesús 'ido coon²¹ li² tya' ñüfú². 12 Pe gasaai²¹-tsi Jesús líli¹ joon gajin²in:

—'In tsá² lo jo tsáai¹-tsi Dios mo mii¹i coon²¹ milagro. 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jiin¹³ coon²¹ li² tya' milagro jo cwo³oo 'in tsá² lo.

13 Joon gatüü²mo Jesús 'in tsá² do. Ngatáa¹i tsi barco joon gangó¹ fu li' ngoo¹³ tyíia¹ cataain do tún¹.

Tyíian¹³ tya' fariseos

14 'In tsá² tya' Jesús do niga'íin¹mo-tsi 'e coon²¹ 'ee dø¹ø. Ji tii² coon²¹ 'íni¹ nityaan¹ tsi barco do. 15 Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Ñii²duu, tii¹moo' coon¹³ tyíian¹³ tya' fariseos joongi tii¹moo' coon¹³ tyíian¹³ tya' tsá² tya' røøi¹³ Herodes.

16 Joon tsá² tya'gi ga'láa² 'wii²¹² síi²i la 'oo²¹ jee²¹² yaai jin²in:

—'Wii¹³ jo 'e 'íni² lee²o' 'e joon 'e gajin²in la no.

17 Ñii¹ Jesús 'ee 'e síi²i 'ido joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—¿'Ee li' foo²¹ 'naa' 'e jo 'oo²oo' 'íni¹? ¿Tí jo mo 'øøi²¹-oo'? ¿Tí jo mo lílii²ii? ¿Tí 'áai¹ ni 'waa²¹ tyi² 'naa'? 18 ¿Tí jo jøø²øø' coon¹³ unni²ii?

¿Tì jo nuu²uun' coon¹³ loocwoo²oo'? ¿Tì jo tii²-'oo'? **19** Mo gajmáa³aa tyíia³ 'e 'iñi¹ 'ñá² do jee²¹² 'ñá² mil tsá², ¿joo'gi 'motó² 'e garóøi¹ do?

Joon gajin² tsá² tya'a:

—Dyatun¹gi gatí².

20 —Joon mo gajmáa³gii tyíia³ dyíia¹ 'iñi¹ jee²¹² tyún² mil tsá² —jin² Jesús— ¿joo' 'motó² róøi¹ 'e gatyiiian²¹gii'?

Joon gajin²in tún¹ tsá² tya'a:

—Dyíia¹gi gatí².

21 Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—¿Tì jo mo 'øø²¹mogi-'oo'?

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsatiui² fu Betsaida

22 Mo gatyaliín² Jesús fuu²¹ Betsaida gangajée¹i tsá² jaain²¹ tsatiui² li siin¹² Jesús. Gamii¹i wa'a soon²¹ Jesús tya'a. **23** Joon gason¹ Jesús cwoo²¹ 'in tsatiui² do. Gangajée¹i li' tì' fuu²¹. Joon gasúun² jmií'e²e unni² 'ido. Joongi gataan¹ cwoo²¹o tya' 'ido. Joon gaunngii¹i wana nijnéei²xu.

24 Gajóø² 'in tsatiui² do joon jin²in:

—Jóø³moo tsá². Jóø²na tsá² 'in líii¹ la li 'mó² pe ngii¹o.

25 Joon gataan¹ tún¹ Jesús cwoo²¹o unní² 'ido. 'In tsatiui² do gajóø²ø coon¹³ ce tún² joon ga'láa²mo coonti. Najóø²o jilaa²¹ røø²¹. **26** Joon gatyu² Jesús to² 'a tsei² 'ido fu tya'o. Joon gajin²in:

—Jo ngii²¹un 'e fuu²¹ do, jogi 'in fu²¹u coonti jilaa²¹ 'e nigalí² tyi'i.

Tá³ jmoo¹o júu³ 'e Dios gasii¹in Jesús 'e jmoo¹o tiin¹³ tsá²

27 Mo galicfiín²gi ngaliín² Jesús coon¹³ tsá² tya'a fu la caain²¹ fuu²¹ pi¹³ náa¹ co' Cesarea de Filipo. Li ngaliín² tya'i fu¹ gaunngii¹i Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—¿'iin jna jin² tsá²?

28 Joon gañii¹i tsá² tya'a:

—'Inlíii¹³ jin² 'e Wó³ saai²¹ tsá² jmií²¹ 'nu. 'Inlíii¹³gi jin² 'e Elías 'nu. Joon 'in catyaa²gi jin² 'e jaain²¹ 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios calii 'nu.

29 Joon gaunngii¹i Jesús tsá² tya'a:

—'Naa'gii', ¿'iin jna fáa¹³aa'?

Joon gajin² Tá³:

—'Nu Cristo, 'in gasii¹in Dios 'nu.

30 Pe gatyu² Jesús to² 'e jo 'in sii²¹i tsá² tya'a ce jiin¹³ jaain²¹ 'e Cristo 'ii, 'in gasii¹in Dios.

'Ti¹ Jesús júu³ ijúun²in

31 Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'e²e tsá² tya'a do jin²in:

—Jna-a 'in Ruu²¹na Tsá². Joon 'ná¹-a móo³oo wúu¹ liili¹. Jileei²¹ tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley 'ee¹mo jna. Joon 'ii ijngaa¹²mo jna pe jiin¹oo tún¹ mi tí² 'ni¹ jmií²¹² 'e gajúun²na.

32 Gafaa²¹ a coon²¹ júu³ coon²¹ tsáa¹gi. Joon gatø¹ Tú³ Jesús coon²¹ li gái¹. Joon gajin² Tú² sii²¹i Jesús:

—Jo foo¹³gi'i la no.

33 Pe gajin¹² Jesús ní¹i, gajóø² tsá² tya'a joon gajin²in sii²¹i Tú³ do:

—Jeein¹³ coon¹³ jna. Satanás 'nu tsu jo 'i¹-o' 'nu júu³ tya' Dios. Jiin¹³ jmaai¹³ júu³ tya' tsá²-a 'i¹-o' 'nu.

34 Joon gatø¹ tún¹ Jesús tsá² tya'a coon¹³ jileei²¹ tsá² taain²¹² coon¹³on joon gasii²¹i 'ido:

—Wana 'in 'iin²¹²in jalín² coon¹³ jna 'ná¹-a cwo'ín²mo-tsi 'wii²¹² tya' 'ña'o joon 'ná¹ tyaa¹ tyú² 'ña'a 'e júun²in lagi ijúun²na. Joon 'ná¹ cwojmaa¹ a la to² tyu² jna. **35** Tsa jileei²¹ 'in 'iin²¹²in tiin¹³ juncwii²¹ tya' yaa¹ 'e joon i'ín²mo juncwii²¹ tya'a. Pe jileei²¹gi 'in 'ín²in juncwii²¹ tya'a 'wii¹³ jna, joongi 'wii¹³ júu³ tyú² tya' Dios joon tiin¹³mo 'i juncwii²¹ tya'a. **36** Jo 'ee to² 'íi³in tya' tsá² wa'a jnaa²¹ a la tøø² cwoo¹³ fu juncwii²¹ pe caa²¹mo alma tya'a li 'ii²¹. **37** Jo lí² tyii²¹ tsá² coon¹³ cuu² alma tya'a. **38** Wa jaain²¹ 'oo¹o fa'ii²¹ 'wii¹³ jna joongi 'wii¹³ júu³ tyiia jee²¹² 'in tsá² jo 'naai² Dios joongi jee²¹² 'in 'oo¹o tsaa² tyi¹ joon jna-a jon, 'in Ruui²¹ Tsá², in'óo³oo fa'ii²¹ 'wii¹³ tya' 'ii mi yí³aa coon¹³ ángeles tyú¹i joon ungo²¹ tsá² jna la ungo²¹ tsá² Dios Jmii²¹ nano —gajin² Jesús sii²¹i tsá².

9 **1** Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'inlíi¹³ jee²¹² 'in téein² lo jo ijúun²in ca iliníi¹ xiiala tyu² Dios to² tsá².

Jesús unsíi²i 'e líi¹i

2 Jnúu² jmii²¹² 'e gangíi¹ joon gajé¹i Jesús Tú³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. Joon ngalín² coon¹³ 'ido coon²¹ ni moo²¹ ní¹. Joon do-o gaunsíi²i Jesús 'e líi¹ tyani 'in catyaa² do. **3** Siin¹³in galijii¹ líi¹. Jnéei¹ taa²¹ ca la taa²¹ 'moo²¹ ce jiin¹³ jaain²¹ taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹ mo run²un siin¹³ jo lí² ta' taa²¹. **4** Joon gajnéi¹ 'líi²¹² Elías coon¹³ 'líi²¹² Moisés 'e li téein² do. Joon gasíi²i coon¹³ Jesús **5** Joon gajin² Tú³ sii²¹i Jesús:

—Tífo² tyii¹i, líi¹ tyú² 'e toon²¹o'on lo! Jmóo¹³o'o 'ni¹ 'nú¹ pi³. Coon²¹ tyi'nu coongi tya' Moisés coongi tya' Elías.

6 Pe Tú³-gi do jo níi¹ 'ee faa²¹a, lí¹ faa²¹a 'goo²¹o. Joon 'goo²¹o jon 'in tsá² gái¹ do. **7** Joon gajgó¹ coon²¹ jní¹ yu¹ li téein² joon ga'íi² 'iin¹³ tya' li téein² 'ido. Joon jee²¹² 'e jní¹ do ganúu²un coon²¹ júu³ 'e jin²:

—'In lo-o yuun²¹ tyiia 'in 'iin²¹²na. Tyaan²¹duu' cwáain¹ 'e jin²in.

8 Tsifu joon mo gajóø² la 'ui jo 'in ganíi²gi jiin¹³ jaain²¹, jiin¹³ 'ña'a Jesús ganíi²gi.

9 Mo gajgaai²¹ 'e moo²¹ do joon gasii²¹i Jesús 'in tsá² gaai²¹ do 'e jo 'in sii²¹i 'ido jiin¹³ jaain²¹ jilaa²¹ 'e ganíi² do ca mi jiin¹in tún¹.

10 'Wii¹³ joon ga'maa²¹o 'e júu³ do jee²¹² 'ii. Joon gaunngii¹i jee²¹²

ruu²¹i 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² mo gajin² Jesús: “Ijiin¹o tún¹ Ruu²¹i Tsá².”

11 Joon gaunngii¹i tsá² tya' Jesús:

—¿Ee li' jin² tifo² tya' ley 'e 'lii²¹² Elías 'ná¹ jó¹ nifu?

12 Joon gañii¹i Jesús sii²¹i 'ido:

—E ja²mo Elías jó¹ nifu. Joon tyaa¹o tyú² jilaa²¹. Júu³ la ja²mo gajin² jí² tya' Dios tya' Ruu²¹i Tsá² mo jin² 'e inii²¹ wúu¹. Joongi jin² jí² tya' Dios 'e jo 'iin²¹²in tsacøøi¹³ tsáai¹gi-tsi 'ii. **13** 'E ja²mo fo³gii —jin² Jesús— Elías najó¹ joon 'inlii¹³ tsá² gajmee²¹mo 'ii jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in jii¹³ la gajin² ni jí² tya' Dios ilí².

Un'láai² Jesús jaain²¹ xuui²¹² 'in 'yuui² 'in 'lii¹³ alma tya'a

14 Joon mo ngayuui¹³ joon ngaliin¹ li néei¹ 'in tsá² tya'a catyaa²gi do. Joon ganí²in tsá² fúui¹ li¹ taain²¹² cu' li' li tyín¹ 'in tsá² tya'a catyaa² do. Joon coon¹³ tifo² tya' ley téein² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i.

15 Joon tsifu mo gajnée¹i Jesús jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi. Joon ngaliin¹ cwiin¹in ngaunjiin¹in Jesús. **16** Joon gaunngii¹i Jesús tsá² tya'a:

—¿Ee júu³ jo cwoo²oo' ruu²¹naa' coon¹³ 'ido?

17 Joon jaain²¹ 'in tsá² téein² do gañii¹i:

—Tifo², lo jee²na yuun²¹ tyiia 'in 'yuui² 'in 'lii¹³ alma tya'a. Joon jo cwoo²¹ faa²¹ 'inlo. **18** Joon doñixiia' siin¹²mo 'in 'lii¹³ lo jmoo¹o saain¹ cii¹³i ni'wó² joon 'yee²¹ jon¹ moo'oo²o joongi cuu²¹i moojóon¹on. 'Wii¹³ joon 'wo² ga'íi²-tsi. Namí³oo tya' tsá² tyi'i wa'a 'e tyii²in 'in 'lii¹³ do pe jo gali¹i.

19 Joon gañii¹i Jesús sii²¹i 'ido:

—'Naa' líi¹naa' tsá² 'in jo jo¹ líi²i. ¿Ti wóo²gi 'áai¹ 'ná¹ taan²¹²na coon¹³ 'naa'? ¿Ti wóo²gi 'áai¹ 'ná¹ lifeei¹-tsii 'wii¹³ tyii'? Nijee²¹duu' 'in xuui²¹² do fu lo.

20 Joon ngajée¹mo 'in xuui²¹² do. Mo ganí²in 'in 'lii¹³ 'yuui² alma tya' 'in xuui²¹² do Jesús joon gajmaa¹a júuin² ñi¹ 'in xuui²¹² do. Joon gacii²¹i 'in xuui²¹² do ni 'wó², 'yee²¹ jon¹ moo'oo²o. **21** Joon gaunngii¹i Jesús jmii²¹ xuui²¹² do:

—¿Xiiati ningóo¹ 'e líi¹i la no?

Joon gajin' jmii²¹ xuui²¹² do:

—Ca mo xuui²¹² pi³ 'ii. **22** Joon líi¹ 'láai² naa¹³ nipii¹in ni jí² joongi tsi jmii²¹ 'e 'iin²¹²in jngaa¹³mo 'ino. 'Wii¹³ joon wana 'e lii²i fúu² cwoliin¹un jna'a joon uncoon¹³on jna'a.

23 Gasii²¹i Jesús 'ii:

—Wa lijai² líi²u, jilaa²¹ ilí² tya' 'in jai² líi².

24 Joon ga'oo¹o 'in jmii²¹ xuui²¹² do:

—iJo¹o líi²na! iUncoon¹³ 'nu jna 'e ilí² jai²gi líi²na!

25 Mo ganí² Jesús 'e líi¹ fúui¹ tsá² galicaain²¹ gasii²¹i 'in 'lii¹³ do:

—'Nu-ñ 'in jo cwo¹o faa²¹ 'in xuui²¹² lo jogi cwo¹o núu²un, jna-a tyu³ñ to² 'e juu¹²u, tíui¹ 'in xuui²¹² no. Jo 'ú²gi' alma tya'a.

26 Joon ga'oo¹o 'in 'lîi³ do joon gajmaa¹a júuin² ñi¹ tún¹ 'in xuui²¹² do. Joon gacwo'í¹i. Gatiui² 'in xuui²¹² do lawa jaain²¹ 'lîi²¹². 'E joon gajin¹² 'in tsá² fúui¹ do 'e 'lîi²¹²mo 'ido. 27 Pe joon gason¹ Jesús cwoo²¹ xuui²¹² do joon gasaa¹³a joon gasiin¹²mo 'in xuui²¹² do.

28 Joon mo ga'í² Jesús tsi coon²¹ inuu joon gaunngii¹i tsá² tya 'ii:
—¿'Ee lî' jo gali¹² jna'a 'e tyí² jna'a 'in 'lîi³ do?

29 Jesús-gi gajin¹²in sii²¹i tsá² tya'a:

—Jiin¹³ mo jmoo¹o tsá² taa²¹ tyani Dios joon jo dø¹ø joongi feei¹ tsá² Dios, jiin¹³ la joon cwo'í¹i 'in 'lîi³ la no.

'í² Jesús júu³ tún¹ ijúun²in

30-31 Mo gangaliín² 'ido gangí¹i fu Galilea. Joon jo gali'in²¹²in Jesús 'e liñii¹ jiin¹³ jaain²¹ 'wii¹³ 'e²o jiin¹³ tsá² tya'a. Gajin¹²in sii²¹i 'ii 'e isaan¹mo tsá² 'in Ruu²¹i Tsá² jaan¹²in ja'cwoo²¹ tsá² joongi ijngaa¹²mo 'ii. Pe mi tsín¹ 'ni¹ jmii²¹² ijúun²in joon ijiin¹o tún¹. 32 Pe 'in tsá² tya'a do jo 'øøi²¹-tsi 'e sii²¹ 'ido 'ii. Joongi 'goo²¹-o wa' unngii¹gi.

'Tin 'in tyiin²gi

33 Joon gatyaliín² fuu²¹ Capernaum. Mo ngataai² Jesús coon²¹ inuu joon gaunngii¹i tsá² tya'a:

—¿'Ee júu³ jo cwoo²oo' ñilíin²naa' tya'i fu¹ do?

34 Pe joon li coon²¹ gajaan¹ tii² 'wii¹³ li jalíin² do nasí²i jo cwo¹ júu³ ruu²¹i 'e 'iin 'in tyiin²gi jee²¹² 'ii. 35 Joon gacwó² Jesús. Joon gatø¹ø jiin¹³ dyatuuin¹ tsá² tya'a joon gasii²¹i:

—Wana in 'iin²¹²in jmaa¹a to² nifu jee²¹² 'naa' 'ná¹ jméi¹ 'ña'a lawa'a tsá² 'wéi¹ joon unjii²o jon jilee²¹mo 'in catyaa² do.

36 Joon gatii²¹ Jesús jaain²¹ xuui²¹² gatyéei¹ tún² tsá¹ jee²¹² li née¹i. Joon gataan¹²in cwáa¹a 'ido joon gajin¹²in:

37 —Wana 'ii²¹ tsá² xuui²¹² la líi¹ 'ino cwáain¹ tyiia, 'ii²¹mo jon 'ido jna. Joon 'in 'ii²¹ jna do pe jon'on jiin¹³ jna 'in 'ii²¹ 'ido joongi 'ii²¹mo jon 'in gasii¹in jna do.

'In jo 'eei¹ jna' 'neei¹ jna'

38 Joon gajin¹² Wó³ sii²¹i Jesús:

—Tifo², ganee²¹²mo'o jaain²¹ 'in jin¹² 'e 'wooi²¹ 'in 'lîi³ taai² alma tya' tsá². Joon mo 'wooi²¹ 'in 'lîi³ do joon jin¹²in sii²¹i 'in lîi³ do: “Jesús tyu¹²u to² 'e 'woo²¹mo'o.” Pe jo ngii¹ 'ido coon¹³ jna' 'wii¹³ joon gatyuu¹³mo'o.

39 Pe gajin¹² Jesús:

—Jo unttaa¹³naa'. Jiin¹³ jaain²¹ lí² faa²¹ 'e gó² 'wii¹³ tyiajna joongi jmaa¹a coon²¹ milagro coon¹³ to² 'e 'óo³oo. 40 'In jo 'eei¹ jna' 'ii jon 'nee¹mo jna'. 41 Doñi'in 'in 'iin²¹²in uncoon¹³ jna joon cwo¹o 'naa' fiin¹³ coon²¹ vasa jmii²¹ 'wii¹³ tsá² tya' Cristo 'naa' la ja²mo sá² 'lee¹²i.

'Áai¹ gó² tya' in 'noo¹ tsaa²

42 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—'Áai¹ gó² tya' doñi'in in jma¹ 'e lí² 'oo¹o tsaa² in xuui²¹² in jo¹ líi² jna. 'E tyú²gi tya'a wa'a 'nñu¹ tsá² luu²¹²u coon²¹ too¹ fee¹ joon pii¹in tsá² 'ii fu tsi jmiñi¹³. 43 Wana coon¹¹³ cwoo¹o jmoo¹ lí² 'óo¹²o tsaa² tyú²gi tyi'i wa'a tyuu¹³o'o. Tsu tyú²gi wa'a taan²u'un juncwii²¹ coon¹¹³ coon²¹ cwoo¹o lagi 'a cwóo¹³o li 'ii²¹ coon¹¹³ ji tún² cwoo¹o. Tsu li 'ii²¹ do jo lí² dyuu¹ tsá² jí² tya'a coonti 44 joon jo júuin² joo¹¹³ jogi guu¹ jí² coonti. 45 Joongi wana tñi¹³i jmaa¹ ga'aa¹a tsaa² tyuu¹³o'o jon. Tsu tyú²gi tyi'i wa'a jmaa²a to² tyu² Dios mo taan²u'un juncwii²¹ jluu¹¹³mo'o lagi tñi¹u'u fu li 'ii²¹ coon¹¹³ ji tún² tñi¹³i. Tsu fu li 'ii²¹ do jo lí² dyuu¹ tsá² jí² tya'a 46 joon jo júuin² joo¹¹³ joon jogi guu¹ jí² tya'a. 47 Wana unní²i jmoo¹o 'e lí² 'oo²o tsaa² tyí²du'u coonti tsu tyú²gi tyi'i 'e 'uu¹u'u coon¹¹³ coon²¹ unní²i li tyu² Dios to² lagi coon¹¹³ ji tún² unní²i cwóo¹³o li 'ii²¹. 48 Tsu li 'ii²¹ do jo júuin² joo¹¹³ jo'gi jí² coonti.

49 'Tsu jilee²¹mo linii¹mo coon¹¹³ jí². Joon ná¹ caai²¹ tsá² ñi² jilaa²¹ fa¹ 'e cwo¹ tsá² Dios. 50 'E tyú²-u ñi² pe wana ga'ín¹ jma² tya', 'ee coon¹¹³ iliní³gi tún¹? Cwolí¹naa' la lí¹ ñi² tyú² joon cwolisein²¹mo' 'e tyú² coon¹¹³ la jaain²¹ la jaain²¹.

Jesús 'e²e tsá² tya' 'e xeei²¹ tsá² tsamí² tya'a

10 1 Gacwo'íi¹ Jesús fuu²¹ Capernaum. Gangóo¹ li sii²¹ Judea. Gangóo¹ li' ngoo¹¹³ jmii²¹ Jordán li 'yeei²¹ ñi¹. Do-o galicaain²¹ tsá² fúui¹ liilí¹ 'e li siin¹¹²in do. 'E²e Jesús tsá² tún¹ la li 'e gatí²i. 2 Joon gangatyéen¹in tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos li siin¹¹² Jesús. 'In fariseos do 'iin²¹²in jma¹a 'e tøø²¹ Jesús coon²¹ tsaa² tya'a. Joon gaunngii¹i:

—¿Ti cwo¹ ley tya' Moisés júu³ wa'a xeei¹ tsá² in gacui² cwoo²¹ coon¹¹³?

3 Joon gañii¹i Jesús:

—¿'Ee to² gatyu² Moisés?

4 'Ii-gi gajin²in:

—Moisés gacwo'o tsá² júu³ 'e cwo¹ tsañuu¹ 'in tsamí² do coon²¹ mo'jí² 'e tíu²mo 'ii. Joon coon¹¹³ mo'jí² do lí²-i xeei¹ tsá² in gacui² cwoo²¹ coon¹¹³.

5 Jesús-gi gajin²in:

—Moisés gacwo¹ júu³ 'e joon tsu 'wii¹¹³ 'e soo²¹-'oo' 'naa' yaamoo'. 6 Pe mo gajmaa¹ Dios la jilaa²¹ 'e sá² gajmeei¹ Dios tsañuu¹ coon¹¹³ tsamí². 7 'Wii¹¹³ joon ilí² tíui² tsañuu¹ jmii²¹ coon¹¹³ sáa³a joon licaain²¹ coon¹¹³ tsamí² tya'a. 8 Jee²¹² in gáí¹ do liin¹ lawa jaain²¹ tsá². La joon jo tigi gáí¹. Joon galí¹i jaan²¹mo. 9 'Wii¹¹³ joon jo lí²gi xeei¹ tsá² 'e gauncaain²¹ Dios.

10 Mo ngataai² coon²¹ inuu¹ joon gaunngii¹i tún¹ tsá² tya'a 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ do. **11** Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—'In tsá² 'in tíui² tsamí² tya'a joon cui² cwoo²¹ coon¹³ 'in xeei²¹ unrøøi¹ ña'a tsaa². **12** Wana tsamí² tíui² ñuu¹ tya'a joon cui² cwoo²¹ coon¹³ 'in xeei²¹gi 'e unrøøi¹ ña'a tsaa².

Uncwaai¹³ Jesús xuui²¹²

13 Joon gangajée¹i tsá² jaain²¹ gáí¹ xuui²¹² tyani Jesús joon 'iin²¹²in wa'a son¹ Jesús tya' 'ido. Pe 'in tsá² tya'a do gajíi²mo 'in tsá² ngajéei¹ xuui²¹² do. **14** Mo ganí² Jesús galí² 'nii²¹-tsi joon gajin²in:

—Cwoo²oo' cwojalíin² 'in xuui²¹² no li siin¹²na. Jo jnií¹³naa' tsu la lííi¹ 'in xuui²¹² no líi¹i 'in tyu² Dios to². **15** La ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'in tsá² 'in jo 'ii²¹ to² tyu² Dios lawa jaain²¹ xuui²¹², 'ii jo 'e itsa'ii²¹ coonti li tyu² Dios to².

16 Joon tíi²i Jesús 'in xuui²¹² do, gataan¹²in cwáa¹a 'ido joon mo gataan¹an cwoo²¹ tya' 'ido joon gauncwaa¹³i.

Jaain²¹ simii²¹ sá² cuu² jafee¹²i Jesús

17 Li ningóo¹ Jesús tún¹ gajó² jaain²¹ tsañuu¹ cwiin¹in gasii²¹i 'wojníi¹i tyani Jesús. Joon gasii²¹i Jesús:

—Tifo² tyúi¹, 'ee ná¹ jmáa³aa 'e tiin¹³mo juncwii²¹ tyiia?

18 Joon gajin² Jesús:

—'Ee lí¹ fu²u jna 'in tyúi¹? Jaan²¹mo 'in tyúi¹ joon Dios 'i. **19** Ñí³o'o to² tyu² ley tya' Dios: “Jo foo¹³o tsamí². Jo jngáa¹³mo'o tsá². Jo jmaa²a 'uun²¹. Jo fu²u júu³ tajuu²¹ jiin¹³ jaain²¹. Jo cón²on tsá² too². Cwoli'gii²¹mo'o ñu²u coon¹³ saa²a.”

20 Joon gañii¹i 'in tsañuu¹ do:

—Tifo², jilaa²¹ 'elo galinuu¹³oo ca mo galixuu²¹²mo.

21 Joon gajóøi² Jesús 'ii 'e 'neeí²¹ ni 'ido. Joon gasii²¹i 'ii:

—Coon²¹ 'e 'ná¹gi tyi¹i: cwo'nii²¹² jilaa²¹ 'e 'oo²¹²o. Cwo²o jileeí²¹ tsá² tañii² joon lí² 'oo²¹²o 'láai²gi ñu¹fú². Joon uncaan²¹un coon¹³ jna fiin¹³ ca júun²mo'o tsaa¹ crúu¹³.

22 Pe mo ganúu²un 'elo líi¹ gajmaa¹a fa'í³ joon nga²mo 'wii¹³ líi¹ galisá² cúu¹u.

23 Joon gajóø² Jesús cu' lí¹ li siin¹²in joon gajin²in sii²¹i tsá² tya'a:

—Áai¹ tyan¹ to² wa'a cwói¹ tsá² sá² cuu² ña'a tyu² Dios to² 'ii.

24 Tsá² tya'a do líi¹ ganga'goo²¹-tsi 'e gajin² Jesús do. Pe Jesús gafaa²¹a tún¹:

—Yuu²¹ tyiia, líi¹ tyan¹ to² tsa'í² jaain²¹ tsá² 'in tsáai¹-tsi 'e sá² cuu² li tyu² Dios to². **25** Tyan¹gi to² 'e tsa'í² jaain²¹ 'in sá² cuu² li tyu² Dios to² lagi jaain²¹ camello ngii¹ jee²¹² too²¹ tya' moocuu².

26 Mo ganúu²un tsá² tya'a 'elo líi¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon gaunngii¹i la 'oo²¹ ruu²¹i:

—¿'Iin inlitiin¹³ mo wa la joon?

27 Joon gajóøi² Jesús 'ii. Joon gasii²¹i 'ido:

—Jo lí² jmá¹ tsá² tiin¹³ 'ña'a pe lii²¹i Dios, tsu 'e tya' Dios jiin¹³ coon²¹ 'e sá² wa'a jo lí² jmáa¹a.

28 Joon ga'láa² Tú³ 'wii²¹² faa²¹a jin²in:

—Nigatu²¹² jna'a jilaa²¹ 'e 'oo²o'o joongi nigajalí²oo'o coon¹³ 'nu.

29 Jesús-gi gañii¹i:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñi'iin 'in gatú² 'nú¹ si gatiui² ruu²¹i 'ee si jmii²¹ si sáa³ 'ee si 'oo²¹²o si jóon¹on 'ee si tú²o 'wó² tya'a 'ee 'wii¹³ jna-a si 'wii¹³ júu³ tya' xiiala itiin¹³ tsá² 'ee; **30** 'in jmoo¹o la joon i'ii²¹mo cíein¹³ líi²gi 'in taain²¹² fu juncwii²¹ lo. I'ii²¹mo 'nú¹, ruu²¹i, sáa³a, jóon¹on, 'wó² tya'a fiin¹³ wúu¹ iní². Joongi itiin¹³mo mi 'ín² juncwii²¹. **31** Pe fúu¹mo 'in líi¹ tsá² tyiin²mo nano pe mi tít² jmii²¹² joon tsá² 'wéi¹ iliin¹. Joon fúu¹mo 'in tsá² 'wéi¹ nano iliin¹ tsá² tyiin² mi tít² jmii²¹² joon.

Xiia'gi tún¹ jmoo¹o Jesús júu³ ijúun²in

32 Ngaliin² Jesús coon¹³ tsá² tya'a soo²¹o fu Jerusalén joon gangó¹ Jesús nifu. Li³i tsá² tya'a 'e tsáa¹a 'ido fu Jerusalén 'wii¹³ joon líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá² tya'a. Joon 'in catyaai² do gangaliin² 'goo²¹o. Joon gatø¹ tún¹ Jesús jiin¹³ 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a. Joon ga'láa² 'wii²¹² gasii²¹i tsá² tya'a jilaa²¹ 'e 'noogi 'e tsangí²i. **33** Gajin²in:

—Ñí²duu' la ngalii²¹i lo fu Jerusalén. Joon do-o injaan¹³in tsá² jna, 'in Ruu²¹na Tsá², tyani 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley. Joon 'ii ityu² to² ijúun²na. Joon injaan¹³in jna ja'cwoo²¹ tsá² coon²¹ fuu²¹. **34** Joon 'in tsá² do iungø¹i jna joongi ipóo²i jna joongi i'ñí¹i ní³ii joongi ijngaa¹²in jna. Pe mi tsín¹ 'ni¹ jmii²¹² ijin¹oo tún¹.

Jacobo coon¹³ Wó³ mii¹i coon²¹ favor

35 Joon gangatyéen¹in Jacobo coon¹³ Wó³ jóon¹ Zebedeo li siin¹² Jesús. Joon gasii²¹i:

—Tifo², 'iin²¹²moo'o 'e jmaa²o'o coon²¹ 'e mii²¹i'i.

36 Joon gaunngii¹i Jesús:

—¿'Ee 'e 'iin²¹²naa' ilí² tyii'?

37 'Ii-gi gajin²in:

—Cwo¹³o jna'a wa'a yii²¹a'a jmaai¹³ la cataain²¹ caa¹o'o. Jaain²¹ li' tsáa¹ jaain²¹gi li' tooin²¹² mi tyuu¹³u to².

38 Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Jo ñí³ 'naa' 'ee 'e mí²ii' no. ¿Tí taa²¹ wúu¹ la li 'e wúu¹ 'e tsangí²na? ¿Tí lí² júun²naa' la ijúun²na?

39 'Ii-gi gañii¹i:

—Li³oo'o —jin²in.

Pe Jesús-gi gajin²in:

—Ja²mo, 'naa' 'ná¹ moo²oo' wúu¹ la imó³ jna joon 'ná¹ júun²moo' la ijúun²na. **40** Pe 'e cwaa²¹ tsá² caa¹na li' tsáa¹ tiin¹³ li' tooin²¹² jo tii²¹na cwó³oo 'e joon. Pe 'e tiii²¹ ñii²¹ jiin¹³ 'in nináa¹ tyú² tya'o. 'E lo-o tya' 'e 'iin²¹²in Dios.

41 Joon mo ganúu²un 'in tsá² tya'a dyéi¹ do gatsa'nii²¹-tsi tya' Jacobo coon¹³ Wó³. **42** Pe joon gatø¹ Jesús 'ii joon gajin²in:

—La li' 'e ñí² 'naa', 'in tsá² 'in 'oo¹o to² tya' nacíoi¹³ fu juncwii²¹ tyu²o to² 'ii²¹. Joongi jilee¹³ tsacøi¹³ jee²¹² 'ii tyu²u to² ce tyí². **43** Pe jo lí² la joon jee²¹¹² 'naa'. Li' cii¹³i ilí². 'In 'iin²¹²in jméi¹ 'ña'a tsafeei¹ jee²¹² 'naa', 'ii 'in tiii²¹ uncoon¹³o 'in catyaa²gi do. **44** Joon doñi'iin jee²¹² 'naa' 'in tyu² to² nifu, 'ii 'in uncoon¹³ jilee²¹. **45** Jo mo cwéei¹ 'in Ruu²¹i Tsá² wa'a uncoon¹³ tsá² 'ii. 'Ii-o gacwée¹ 'e uncoon¹³o tsá². Joongi gacwée¹ 'e cwoo¹ juncwii²¹ tya'a lawa 'e 'laa¹³ 'e jmaa¹ tiin¹³ tsá² fúui¹.

Un'láai² Jesús 'in tsatíui² Bartimeo

46 Joon gatyaliin² Jericó. Joon mo ga'wooi²¹ Jesús coon¹³ tsá² tya'a coon¹³ tsá² fúui¹ liili¹ 'a fuu²¹ do, do-o nityíin¹in jaain²¹ tsatíui² sii²¹ Bartimeo, jóon¹ Timeo, co' fu¹. Mii¹i caridad. **47** Mo ganúu²un 'e gangíi¹ Jesús tsá² Nazaret 'in tsatíui² do ga'láa² 'wii²¹² 'oo¹o jin²in:

—iJesús, jóon¹ David, fúu² cwoliin¹un jna!

48 Fúu¹mo gajíi²mo 'ii jin²in:

—Jo to²o mii¹³.

Pe 'ii-gi gatø² tá²gi:

—iJóon¹ David, fúu² cwoliin¹un jna!

49 Joon gajaan¹ Jesús. Joon gajin²in:

—Te'duu' lo.

Joon gangaliin² 'in gasii²¹ 'in tsatíui² do:

—Tya²-o'o. Ráan²un no tsu do tø¹ø 'nu.

50 Joon tsifu gatuu²¹ 'mi'jnú³ 'yaa²¹i joon ga'íi²i 'e ngatyéen¹in li siin¹² Jesús. **51** Joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

—¿Ee 'iin²¹²un 'e lí² tyi'i?

In tsatíui² do gañii¹i:

—Tifo², 'iin²¹²na jóø³øø.

52 Jesús-gi gajin²in:

—Lí²-i cwoo²o. Ni'láa²mo'o 'wii¹³ jo¹o líi²u'u.

Tsifu joon 'in tsatíui² do gali²-i jóø². Joon gangoo²¹o la caain²¹ tya'i fu li ngóo¹ Jesús.

Í² Jesús Jerusalén

11 1 Mo gatyaliin² tyan' Jerusalén co' fuu²¹ Betfagé coon¹³ Betania joon gatyaliin² tsaa¹ moo²¹ sii²¹ moo²¹ Olivos. Joon gasii¹in Jesús gáí¹ tsá² tya'a. 2 Gasii²¹i:

—Cwolíin²duu' 'e fuu²¹ pi³ náa¹ do. Mi tyaliin²naa' joon imáa¹naa' jaain²¹ bu³ siin¹² 'neei²¹². Jaain²¹ bu³ 'in jo mo cwó² jiin¹³ jaain²¹. Joon laa²¹²naa' joon tó²øø' fu lo. 3 Wana 'in jin²in: “'Ee li' jmoo²oo' la no”, joon fuu²uu': “Fii²¹²oo'o 'néi¹ta 'in bu³ lo. Joon tsifu yajaa²¹²na'a 'inlo.”

4 Joon gangaliin²mo joon gatsee²¹mo 'in bu³ do siin¹² 'neei²¹² coon²¹ tya'i fu¹ tyan' coon²¹ 'ooca'nú¹. Joon gasi²i 'nii²¹² tya' 'ido.

5 'Inlíi¹³ 'in tein¹ do gajin²in:

—¿'Ee jmoo²oo'? ¿'Ee li' sí¹³ii' 'nii²¹² tya' 'in bu' no?

6 'li-gi gañii¹ la to² nigatyu² Jesús 'e jin²in. Joon gacwoo¹ 'ido ngaliin¹. 7 Tsifu gatøø¹³o 'in bu' do li siin¹² Jesús. Joon gaunfuu²¹ sii¹³in moo'wóo¹ bu³ do. Joon gacwó² Jesús. 8 Líi¹ fúui¹ 'in ganii¹³ siin¹³ tya'i fu¹. 'Inlíi¹³ gatyu²u nii²¹² moo²¹ joon gatyaa¹a nifu li ngóo¹ Jesús.

9 La 'in ngaliin² nifu lagi 'in jalíin² li caluu 'oo¹o. Jøø¹³mo 'oo¹o jin²in:

—iViva tsá² cwaa³mo 'in nigasii¹in Dios! 10 iLíi¹ tyú² mi tyu² 'ii to² la to² 'e gatyu² 'lii²¹² røøi¹³ David! iÑa'ñu¹u' uncoon¹³ jna'a! —jin² tsá² do.

11 La joon ga'í² Jesús Jerusalén. Joongi ga'í² iyíia² cwo¹ do. Mo ngayuui¹³ gajøø² ce jilaa²¹ 'e sá² la 'ui joon gangaa¹³in fu Betania tún¹ coon¹³ jiin¹³ 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a tsu joon nica'lóo².

Í² Jesús tsiifú² tya' 'mó² cwaríi³

12 Mo ca jná² tún¹ mo ga'wooi²¹ Jesús Betania joon galili¹³i un'aa²i. 13 Joon wíin² ganii²¹ coon²¹ 'mó² cwaríi³ tsi mo¹³. Joon ngajøø²ø wana tsi cwaríi³ 'e 'mó² do pe jiin¹³ mo¹³o ganii²¹ mo tyíia² tsu jo mo tí² jiin²¹ 'e sá² do. 14 Joon gasii²¹ Jesús 'e 'mó² cwaríi³ do. Joon gajin²in:

—Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in dø¹ 'oofuu²¹ tyi'nø coonti —jin² Jesús.

Joon ganúu²un tsá² tya'a 'e jin²in do.

Jesús 'woo¹i tsá² 'in néei¹ i'yíia² cwo¹ 'in 'nii¹i

15 Mo licíiin²¹ joon tyaliin² Jerusalén. Mo ga'í² Jesús fu i'yíia² cwo¹ feei¹ si² do ga'láa² 'wii²¹² 'woo¹i jileei²¹ 'in 'nii¹ coon¹³ 'in ló². Gajiin¹mo mesa li néei¹ 'in unfuui²¹² cuu² joongi li néei¹ 'in 'nii¹ maa²¹². 16 Joon jo cwoo¹ Jesús 'in ngíi¹ tyan¹ jiin¹³ coon²¹ laa²¹² li' tsi i'yíia² cwo¹ do.

17 Joon gajin²in:

—Ni jí² tya' Dios jin²:

'Nú³u lo ilisii²¹ 'nú¹ tya' júu³ tyú² tya' la tøøi² cwoo¹³ juncwii²¹. Pe 'naa'gii' najmaa²aa' lawa coon²¹ tsi too²¹ tya' 'uun²¹ do.

18 Joon jileei¹³ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley ganúu²un. Joon 'wii¹³ ninga'goo²¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'e 'ee¹ Jesús 'gøø²¹mo 'in tsacøøi¹³ do coon¹³ tifo² tya' ley. 'Wii¹³ joon ga'noo¹²on xiiala ijngaa¹²i Jesús. **19** Pe mo ga'í² núu³ gacwo'í¹ Jesús coon¹³ tsá² tya'a 'e fuu²¹ do.

Galityuun²¹ 'e 'mó² cwaríi³

20 Mo gajná² 'áa³gi gangíi¹ tya'i fu¹ li si² 'e 'mó² cwaríi³ do. Joon ganí²i 'e 'mó² cwaríi³ do nigalityuun²¹ ca tí² jmóo³. **21** Joon gati²-tsi Tú³ joon jin²in sii²¹i Jesús:

—Tifo², jøø²du', nigalityuun²¹ 'e 'mó² cwaríi³ do 'e ga'ii²i tsiifú² tya'a do.

22 Joon gañii¹i Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Jo cuu¹³-'oo' coon¹³ Dios. **23** 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñi'in 'in gajin²in sii²¹i 'e moo²¹ lo: “Jiin¹³ joon 'u²¹u fu tsi jmi'ñi¹.” Wana jo toin² 'i¹-tsi joon jo¹o líi² 'e tsatiin¹³mo 'e la lí² 'e nigajin²in do, joon la joon ilí². **24** 'Wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa', jilaa²¹ 'e mí²ii' 'naa' coon¹³ júu³ tyú² wana jo¹o líi²naa' 'e 'ii¹³naa' joon la joon ilí². **25** Mo foo¹³naa' Dios joon seein²¹ jaain²¹ 'in 'eei¹ 'naa' jmaa²aa' feei¹-'oo' tsaa² tya'a. Joon la joon i'íin²mo Ñu¹u' tyíin¹ ñu'fú² tsaa² tyi'naa'. **26** Wana 'naa' jo 'íin²naa' tsaa² tya' tsá² joon la joon Ñu¹u' 'in tyíin¹ ñu'fú² jo 'íin² tsaa² tyi'naa'.

To² 'e 'oo¹o Jesús

27 Joon gangalíin² tún¹ fu Jerusalén. La 'ii²¹² ngii¹ Jesús i'yíia² cwo¹ do joon gangatyéen¹in 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley joongi coon¹³ tsacøøi¹³. **28** Joon gaunngii¹i 'ido 'ii:

—¿'In tyu² to² 'e jmoo²o la no? ¿'In gatyu² to² 'e jmaa²a la no?

29 Jesús-gi gañii¹i sii²¹i 'ido:

—Jna-gi iunngii²duu. Wana gañii²ii' tyíia joongi ifo³oo 'naa' 'in tyu² to² 'e jmóo³oo 'elo. **30** ¿'In gasii¹in Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹? ¿Ti Dios owa tsá² 'ee? Ñii²duu' jna.

31-32 Joon ga'láa² 'in tsá² do 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i, jin²in:

—¿'Ee sí¹³i?

Jo lí² jin²in 'e Dios gasii¹in 'i, jon'gi lí² jin²in 'e tsá² gasii¹in 'i 'wii¹³ 'goo²¹o. Wana gajin²: “Dios gasii¹in 'ii”, joon 'i¹-tsi ijin²in Jesús: ¿'Ee lí² jo jo¹ líi²naa' 'ii? Pe wana gajin²in: “Tsá²-a gasii¹in 'ii”, ityá² 'nii²¹-tsi jileei²¹ tsá² 'wii²¹² jilee²¹mo 'i¹-tsi 'e la ja²mo Wó³ do cwo¹ júu³ tyú² tya' Dios.

33 'Wii¹³ joon gasii²¹i 'in tsá² do Jesús:

—Jo ne² jna'a.

Jesús-gi gasii²¹i 'ii:

—Jon'gi jna fo³oo 'naa' 'in tyu² to² 'e jmóo³oo la no.

Júu³ cwáain¹ tya' tsá² 'in jmoo¹o to² 'e gó²

12 1 Ga'láa² Jesús 'wii²¹² gatyaa¹ júu³ cwáain¹ ejemplo. Joongi gasii²¹i tsá²:

—Galiseein²¹ jaain²¹ tsá² 'in gajñii¹ 'mó² wuunjøø¹³. Coon²¹ tyiia²¹ fee¹ ngajna². Joon gajmaa¹²a coon²¹ 'yá² joongi gajmaa¹a coon²¹ li 'woo²¹ jmi¹³ mi¹³ wuunjøø¹³ do. Gajmaa¹o jon coon²¹ po¹³ ní¹ li tsaun'øø¹i tyiia²¹ tya'a.

'Mi yuui¹³ joon gatyaa¹a cwoo²¹ 'in xeei²¹ 'wó² tya'a do. Joon ña'gi gangóo¹ wíin². **2** Mo gatí² jiin²¹ 'e gafuu²¹ mi¹³ wuunjøø¹³ do joon gasii¹in jaain²¹ tsa'leei¹³ tya'a 'e cón² 'ido jiin¹³ mi¹³ wuunjøø¹³ 'e tsíi²i. **3** Pe 'in tsá² ní² 'wó² do gasaan¹²in 'in tsa'leei¹³ tya' fii²¹² 'wó² do. Gajmee²¹i joon gasiin¹in ni 'ido jo 'e tyiian¹ coonti. **4** Joon 'in tsá² fii²¹² 'wó² do gasii¹in jaain²¹gi tsa'leei¹³ tya'a. Pe 'inlo-gi ga'øøi¹ 'in ní² 'wó² do. Coon¹³ cuun²¹² gauncwuu²¹i 'in tsá² do, galiwúui¹ mootyíi¹. Joongi gajii²mo. **5** Pe gasii¹mo tún¹ jaain²¹gi. 'Ti-gi gajngaa¹²mo. Mo liciin²¹ gasii¹in fúui¹gi pe 'inlñii¹³ gajmee²¹i joon 'inlñii¹³gi gajngaa¹²mo.

6 'Joon jaain²¹ jóon¹on ña'a 'in seein²¹ tya' fii²¹² 'wó² do 'in 'iin²¹²in 'áai¹. Joon li' tséi¹ gasii¹in 'ii ga'i¹-tsi: “Ná¹-a ili'gøø²¹mo yuun²¹ tyiia lo.” **7** Pe 'in tsá² gajmaa¹a to² do gasíi²i jee²¹² 'ii: “Inlo-o 'in 'ii²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o jmii²¹ mi júun²in 'ido. Cwojngaa¹²na' 'ino joon ilí² tyijna'o' jilaa²¹ 'e 'oo¹o lo.” **8** La joon gasaan¹²in joon gajngaa¹²mo 'in jóon¹ fii²¹² 'wó² do. Gatyii²mo 'ido li ti' tyiia²¹ do.

9 'Joon, ¿ee ijmá¹ 'in fii²¹² 'wó² do? Ijó¹ tsifu joon ijngaa¹²mo jileei²¹ 'in gajmaa¹a to² do. Joon icwo¹o 'in xeei²¹ 'e 'wó² do.

10 '¿Ti jo mo gauntsáa¹ 'naa' 'e jin² ni jí² tya' Dios?

'E cuun²¹² 'e gapii²¹ 'in jmoo¹³o 'nú¹ li' co' lawaa' jo tseein²¹.

Pe 'e joon cuun²¹² nifu. **11** 'Elo-o gajmaa¹a Ña'ñu¹u' joon 'áa¹mo 'ya²gi líi²na'.

12 'Wii¹³ ñii¹ 'in tsá² do 'e faa²¹a Jesús 'e júu³ cwáain¹ tya'a joon 'iin²¹²in saan¹mo. Pe 'wii¹³ 'gøø²¹mo tsá² gatúu²mo 'ido. Joon ngaliin¹mo.

Júu³ tya' 'e 'ñii¹ tsá²

13 Mo galiciin²¹ gasii¹in tsacøøi¹³ 'inlñii¹³ tsá² fariseos coon¹³ tsá² tya' Herodes li siin¹² Jesús. 'iin²¹²in jmá¹ xiiala ili'ñí¹i Jesús coon¹³ júu³ tya'a. **14** Joon gangaliin² 'inlo gasii²¹i Jesús:

—Tifo², ne² jna'a 'e 'nu-u fo²¹o 'e la jai² joon jo nuu¹³uñ 'ee jin² jiin¹³ jaain²¹ tsá², 'wii¹³ joon jo jmoo²¹o la líi¹ tsá². Jiin¹³ fu² tyú² tya' Dios 'e²o'o. Fu²¹u jna'a, ¿ti ná¹ tyii²¹²i' cuu² tya' tsaa'to² César tyíin¹ Roma owa'a jo tyii²¹²i' 'ee? ¿Tyii²¹²i' si jo tyii²¹²i' 'ee?

15 Pe li³i Jesús 'e gó² 'e faa²¹ 'ido. Joon gajin²in:

—¿'Ee li' 'iin²¹²naa' 'e tee²¹ jna? Cwotyiaan¹duu' coon²¹ cuu² joon joo³duu.

16 Gangatyíian¹o joon mo ganii²¹ Jesús joon gaunngii¹i:

—¿'Iin ni² 'elo joongi 'iin 'e sii²¹ 'e toon¹ lo?

'Ii-gi gañii¹i:

—Tya' César 'edo.

17 Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Cwoo²oo' jon 'in tyu² to² Roma jiin¹³ 'e gatíi²i, la joon jon cwoo²oo' jon Dios 'e gatíi²i.

Unngii¹i tsá² Jesús cwáain¹ tya' 'e jiin¹ tsá² tún¹

18 Joon gangalfín² li siin¹² Jesús 'inlíi¹³ tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ saduceos. 'In tsá² do 'i¹-tsi 'e jo jiin¹gi tsá² mi júun²in. Joon gajin² 'in tsá² do sii²¹i Jesús:

19 —Tifo², gatyu² Moisés to² jna' wana júin¹ jaain²¹ tsañuu¹ joon jo xuui²¹² seein²¹ tya' tsamí² tya'a 'in ruui²¹ 'in najúin¹ do 'ná¹ cu²mo

cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí² 'nii² do. Joon liseein²¹ yuu²¹ tya' 'in ruui²¹ najúin¹ do. **20** Galí² 'e galiseein²¹ dyái¹ simii²¹ la 'oo²¹ ruu²¹i. Joon 'in

fee¹gi do gacui² cwoo²¹o. Pe gajún¹mo jo jóon¹on gasái¹. **21** 'In li tí² ngái¹ do joon gacui² cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí² 'nii² do. Jún¹mo jon pe

jo 'in jóon¹on 'e gasáa¹i. La joon jon galí² coon¹³ 'in li gatí² ngaai²¹ do.

22 La joon gacui² cwoo²¹o la ji dyái¹ do coon¹³ 'in tsamí² jaain²¹ do. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo gasáai¹ jóon¹on. Coon²¹ mo gajún¹mo jon 'in tsamí² do.

23 Galí²-i la joon, joon nano fu²u jna'a, mi jiin¹in tsá² jee²¹² 'lii²¹²,

¿'naai jee 'in dyái¹ do iliin¹ tsamí² tya'a? Tsu ji dyái¹ do gacu²mo cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí² do.

24 Joon gañii¹i Jesús tya'a:

—Jo joon, li' cií¹²i 'i¹-oo'naa' 'wii¹³ jo cwii¹ii' jí² tya' Dios jon'gi 'ii²¹ tya' Dios. **25** Tsu mi jiin¹ 'in najúin¹ jon'on tsañuu¹ tiin¹³ jon'on tsamí² lí²gi cui² cwoo²¹o. Iliin¹ la líi¹ ángeles taai² ñu¹fú². **26** Joon fo¹³gii júu³ xiia' cwáain¹ tya' mi jiin¹ tsá² tún¹. ¿Tí jo mo ñii² 'naa' ni jí² tya' Moisés 'e gafaa²¹ Dios coon²¹ jee²¹² 'mó² 'e coo²¹? Gajin²o la lo: “Jna-a Dios tya' Abraham, joongi tya' Isaac, joongi Dios tya' Jacob”, jin² Dios. **27** Coon¹³ la joon 'øøi²¹-tsi tsá² 'e Dios jon'on Dios tya' 'lii²¹² 'i pe Dios tya' 'in niijiin¹in. 'Wii¹³ joon jo la joon 'e 'i¹-oo' no tsu jiin¹in tsá² tún¹.

'E to² tyu² Dios 'e tyiin²gi

28 Joon gatyiaa²¹ jaain²¹ tifo² tya' ley. 'Ido-gi ganúu²un 'e síi¹ Jesús coon¹³ 'in saduceo do. Joon 'wii¹³ ñii¹o 'e nigañii¹i Jesús 'e la ja²mo joon gaunngii¹i jin²in:

—¿'Noo 'e nifu tya' jilaa²¹ to² tyu² Dios?

29 Jesús-gi gañii¹i:

—'Elo-o nifu tya' jilaa²¹ 'e tyu² Dios to²: “Nuu²duu' tsá² Israel, 'in Ña'ñu¹u' Dios jaan²¹mo 'i seein²¹. **30** Cwoli'in²¹²naa' Ña'ñu¹u' Dios tyii' ce caain²¹-oo'. Joon cwoli'in²¹²naa' 'ii coon¹³ jilaa²¹ alma tyii' joongi coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-oo' joongi coon¹³ jilaa²¹ wa² pí³ tyii'. 'Elo-o 'e nifu to² tyu² Dios.” **31** Joon 'e li tít² tún² li la li 'elo-o jon: “Cwoli'in²¹²naa' jileei²¹ tsá² xeei²¹ lawa yaamoo'.” Jo 'e sá² 'e to² tyu² Dios 'e tyiin²gi lagi 'elo.

32 Joon gajin² 'in tifo² tya' ley do:

—Tifo², ja²mo júu³ tyi'i. Jo¹o 'e fo² 'nu no. Jaan²¹mo Dios seein²¹. Jo 'in xeei²¹gi seein²¹ jiin¹³ 'ii-o. **33** Tyiin²gi 'e li'in²¹²na' Dios ce caain²¹-tsi' joongi 'e 'iin²¹²na' 'ii coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi' joongi coon¹³ jilaa²¹ alma tyi' joongi coon¹³ jilaa²¹ wa² pí³ tyi' joongi un'néei¹na' jileei²¹ tsá² xeei²¹ lawa yiia-o'. Tyiin²gi 'elo lagi jilaa²¹ fa¹ 'e cwo¹ tsá² Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e jún¹ tsá² ni altar.

34 Mo ganí² Jesús 'e gañii¹ 'ido røø²¹ tiin¹³ la ja²mo ce jilaa²¹ joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Xuu 'ná¹gi 'e tyu² Dios to² 'nu —jin² Jesús.

Joon jiin¹³ jaain²¹gi jo tá²gi-tsi 'e unngii¹gi.

Jóon¹ David Cristo

35 Joon tyiin¹ Jesús fu i'yíia² cwo¹ 'e² tsá² joon jin²in:

—¿Xiiala li 'e jin² tifo² tya' ley 'e Cristo jóon¹ David 'i? **36** Tsu 'lii²¹² David ña'o gajin²in coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios:

Dios Jmii²¹ gasii²¹i Señor tyiia:

“Ní²i caa¹na tsáa¹ ca mi lii²oo jileei²¹ 'in 'eei¹ 'nu, joongi núu²o jilaa²¹ to² 'e tyu²u.”

37 ¿Pe xiiala lí² 'e jóon¹ David Cristo? Tsu 'wii¹³ David do gaunsii²¹ 'ii Señor tyiia —gajin² Jesús.

Joon fúu¹mo 'in tsá² taain²¹² do núu²o jløø¹³mo. Núu²o coon¹³ ce tún² jilaa²¹ 'e jin² Jesús.

'Nii¹ Jesús tifo² tya' ley

38 La jee²¹² 'e² Jesús tsá² gajin²o:

—Tíi¹moo' coon¹³ 'in tifo² tya' ley 'in 'iin²¹²in ngi¹ jee²¹² 'nú¹ coon¹³ 'mí² cwaa²¹ joon sii²¹i tsá² 'aa²¹²u coon²¹ tún². **39** 'li 'noo¹o li tyiin²gi icwá² inuu cwo¹ sinagogas joongi li tyú²gi li gø² tsá². **40** Joongi ngii¹o to² 'uun²¹ 'e sá² tya' tsamí² 'nii² joon wa'a jo li li³ tsá² jmoo¹-o cwaa²¹ liili júu³ tyú² tya'a. Pe 'ii-gi inii²¹ wúu¹gi.

Cwáain¹ tya' cuu² 'e gacwo¹ jaain²¹ tsamí² 'nii²

41 Joon galí²-i cafu mo tyiin¹ Jesús fu i'yíia² cwo¹ do co' li si' caja to² tsá² cuu². Jóø² Jesús xiiala to² tsá² cuu² do. Joon líi¹ fúui¹ 'in sá² cuu² gato¹o 'láai²gi. **42** Jee²¹² lo-o gatyiaa²¹ jaain²¹ tsamí² 'nii², jaain²¹

'yíia'níi² tañíi² 'áai¹. Joon gato¹o 'in tsamí² 'nñi² lo tsi caja tún² centavo pi¹³ ñi³ yúun², 'e tyíin¹xu liili¹. **43** Joon gatø¹ Jesús tsá² tya'a joon gasii²¹i:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in tsamí² 'nñi² lo nigacwoo¹ 'láai²gi tyani Dios la jee²¹² jileei²¹ 'in nigato¹ cuu² 'e caja lo. **44** Tsu 'in catyaai² do nigacwoo¹ jiin¹³ 'e nigasái¹ tya'a pe 'in tañíi² lo nigacwoo¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o tya' 'e taain¹ fu juncwii²¹.

Ifín¹ tsá² 'e cwo¹ fee¹ do

13 **1** Mo gacwo'íi¹ Jesús fu i'yíia² cwo¹ fee¹ do jaain²¹ tsá² tya'a gasii²¹i 'ii jin²in:

—Tífo², ijøø²du'u 'e cuun²¹² lo joon jøø²du'u 'e 'nú¹ coo¹³ liili¹ no! iLíi¹ 'ya²gi jilaa²¹ 'elo!

2 Pe Jesús-gi gañii¹i:

—Nano jøø¹³ø 'e 'nú¹ coo¹³ liili¹. Pe jée¹gixu jo iján² jiin¹³ coon²¹ cuun²¹² 'e sifúui¹gi. Jilaa²¹a ixée²mo.

Li² ilí² la nu'gi i'íin² juncwii²¹

3 Joon ngalíin² fu moo' Olivos 'e si² tyani 'e cwo¹ fee¹ do. Coon²¹ li tyíin¹ Jesús coon¹³ Tí³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³ Díi³ gasii²¹i 'ii Jesús 'uun²¹mo:

4 —'Ii²¹²i 'e fuu²¹du'u jna'a, ÷lii ilí² 'e nafaa¹³a do? ÷Noo 'e li² jmáa¹a 'e jin² jilaa²¹ 'elo mi lí²?

5 Jesús-gi gañii¹i:

—Tíi¹moo' 'e ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in coon²¹ 'naa' tóo². **6** Tsu líi¹ fúui¹ 'in jalíin² coon¹³ 'e sii²¹ jna. Joon ijin²in: “Jna-a Cristo.” Joon coon¹³ la joon icon¹on tsá² fúui¹ liili¹ tóo².

7 'Pe mi núu³uun' 'e faa²¹ tsá² 'nii²¹ jmoo¹o tsá² si ijmáa¹a tsá² 'ee jo foo¹³naa' tsu la joon ilí² pe jon'on mo tsée¹mogi joon. **8** La coon²¹ la coon²¹ nacíoi¹³ itéen²mo jon, joon la jaain²¹ la jaain²¹ tsaa'to² itéen²mo jon. Joongi ijøø²¹ 'wó² liili¹ la caain²¹ juncwii²¹. Joon iliun'aai² tsá² joon ito¹ tsá² mii¹³. Joon jiin¹³ coon¹³ 'elo-o i'láa² 'wii²¹² 'e wúu¹ ijó¹.

9 'Pe lí³ii' jmaa²aa', un'øø²naa' yaanaa' tsu ijaain²¹ tsá² naa' tyani tsacøøi¹³ nisicaain²¹. Joon do-o i'nñi¹ 'naa' joongi ipóo²i 'naa' tsi inuu cwo¹ sinagogas. Iliti²¹moo' cwoíin²naa' tyani tsaa'to² tsafeei¹ joongi tyani røøi¹³ 'wii¹³ tyiajna-a. Joon tyani 'in tsá² do ifoo²oo' cwáain¹ tyiia.

10 Joon la nu'gi ityéi¹ juncwii²¹ 'ná¹-a tyá² tsá² júu³ tya' xiiala ijmá¹ Dios tiin¹³ tsá² tyani jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹. **11** Joon mi tsajée¹i tsá² 'naa' tyani tsaa'to² jo cuu¹³-oo' 'e isii²¹naa'. Jo 'e 'i¹-oo', jiin¹³ cwosí¹³ii' 'e cwo¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'naa' tsu jon' 'naa' 'in faa²¹ do pe 'in Espíritu do faa²¹a. **12** Ruu²¹mo ijaan²¹i ruu²¹i ijúun²in, joon jmii²¹gi ijaan²¹i jóon¹on. Jileei²¹gi jóon¹on ili'ee¹mo jmii²¹ joongi

ijngaa¹²mo. **13** 'Wii¹³ jna-a jilee²¹mo ili'ee¹mo 'naa' pe tya' jileei²¹ 'in jmoo¹o taa²¹ coon¹³ jna ca mi tyei¹ joon itiin¹³mo 'ii.

14 'Lii²¹² Daniel, 'in gacwoo¹ júu³ tyú² tya' Dios, gataan¹an ni mo'ji² cwáain¹ tya' jileei²¹ 'in un'lii¹³ tsá² joongi 'in jmoo¹o caai²¹ tsá². Joon mi moo²oo' 'inlo taain¹ li jo tii²i taain¹ ('in núu²un, cwo'øø²¹mo-'o'o) joon 'in néei¹ Israel 'ná¹ cwiin¹in fu moo²¹. **15** Mi tí² jmií²¹² joon wana teen¹in caluu 'nú¹ jo lí² wa'a tsatáa¹i i'woo²¹ 'e sá² tya'a. **16** Joongi wa mo 'in taain²¹² jmoo¹o to² jo lí² cwotyaliin¹ wa'a tsatyii²¹ sii¹³in. **17** 'Áai¹ gó² tya' tsamí² 'in tyéin¹ yuun²¹. Joongi líi¹ fúu² 'in seein²¹ yuun²¹ cuu²¹ tuu²¹ mi tí² 'e jmií²¹² joon. **18** Mí²ii' tyani Dios wa'a jo 'ná¹ cwiin²iin' mi tí² jiin²¹ cwíi². **19** Líi¹ lisá² wúu¹ jee²¹² jmií²¹² joon. Coon²¹ wúu¹ 'e jo mo nii¹ tsá² ca la mo gajmaa¹a Dios juncwii²¹. Joongi jo lisá²gi mi liciin²¹. **20** Joon wana jo unxu²gi Na'ñu¹u' 'e jmií²¹² joon jo 'in taa²¹ ce jiin¹³ jaain²¹. Pe tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo Dios 'áai¹ 'in tsá² do 'in gatyii¹³in nigali²gi 'e jmií²¹² do.

21 'Joon wana 'in sii²¹ 'naa' jin²in: "Jóø²øø', lo siin¹² Cristo" si jin²in 'ee: "Jóø²øø', do-o siin¹² 'i", jo jo¹ cwoliin¹naa'. **22** Jo jo¹ cwoliin¹naa' júu³ tya'a tsu ijalíin² tsá² 'in jin² 'e Cristo 'ii si 'in jin² 'ee 'e cwoo¹ júu³ tyú² tya' Dios pe jo jo¹. Jalíin² jajmaa¹a li² milagro 'a coon²¹on too² ca 'in gatyii¹³in Dios wa' ilí². **23** Pe gafuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo jée¹gi 'e 'naa' jmaa²aa' li³-'oo'.

Xiiala ilí² mi cwéei¹ 'in Ruu²¹i Tsá²

24 Faa²¹gi Jesús jin'in:

—Pe jee²¹² jmií²¹² joon, mi yuui¹³ iní² tsá² wúu¹ ilinuu²¹ li 'íi¹ ñi¹ jon'gi sii²¹ ijnéei²gi. **25** Joongi núu¹ ixuu²¹mo 'i. Joongi jilaa²¹ 'e sá² li' yu' juncwii²¹ ijlee¹. **26** Joon imáa¹naa' jna, 'in Ruui²¹ Tsá², igóo³oo jee²¹² jní¹. Joon ityu¹³uu to² joon 'ya²gi jilaa²¹ 'e sá² tyiia. **27** Joon isí³na ángeles tyiia 'e uncaain²¹ jileei²¹ 'in gatyí³na la jee²¹² la tøøi² cwoo¹³ juncwii²¹.

28 'Núu²duu' 'e júu³ cwáain¹ tya' 'mó² cwaríi³. Mo sii²¹ cwáa¹a tya' joon nii¹³ mo³ joon ñi¹ tsá² 'e nijó¹ jiin²¹ tya' jmi¹. **29** La joon jon mi móo³ 'naa' 'e lí² la 'e fuu²¹²uu 'naa' no liñí²ii' 'e najó² tyan'an, 'e nijatyéen¹³in. **30** 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', ilí²-i 'elo la nu'gi ijúun²in tsá² seein²¹ nano. **31** I'íin²mo juncwii²¹ joongi i'íin²mo ni 'wó² pe júu³ tyiia jo 'íin² coonti.

32 'Pe jo nii¹ jiin¹³ jaain²¹ tsá² 'ee 'ii²¹ si 'ee jmií²¹² ilí² jilaa²¹ 'elo. Jon'on ángeles taa²i ñu'fú² ñii¹i. Jon'gi ñii¹ 'in Joon¹ Dios, jiin¹³ la 'ña'a Dios Jmií²¹ ñii¹i.

33 'Wii¹³ joon tyee²moo' tyú² yaanaa', tyaan²aan' cwáain¹ coon¹³ ce tún². Fee¹³naa' Dios tsu jo 'in ñi¹ mi cwá² hora joon. **34** 'E li la li lawa jaain²¹ tsañuu¹ gacwo'íi¹. Ngóo¹ wíin². La jee²¹² icwo'íi¹ do joon gatyu²u to² tsaleei¹³. Gacwo¹o la jaain²¹ to² jmáa¹a. Joon gasii²¹i jaain²¹ wa'a

tsa'áa¹i 'ido. **35** Gajin²in: Tyee²moo' tyú² yaanaa' tsu jo ñíi³ii' líi icwaa¹i² 'in fii²¹² do. Jo ñíi³ii' si cwaa²i mi 'íi¹ núu³ si la 'woo¹ tyíia² núu¹ 'ee si mi 'oo¹ tuuitsáa² 'ee si 'e 'aa²¹ 'ee. **36** Tyán²duu' cwáain¹ 'e joon 'e tyee²moo' tyú² yaanaa' mi yíi³aa —jin² Jesús.

37 Jin²gi jon Jesús:

—'E fuu²¹²uu 'naa 'e fuu²¹²uu jon jilee²¹mo: Tyee²naa' tyú² yaanaa'.

'Noo¹ tsá² xiiala ilí² saan¹in Jesús

14 **1** Tún² jmií²¹² 'ná¹gi wa'a tí² pascua tya' tsá² Israel coon¹³ jmií²¹² tya' 'e gø¹² tsá² Israel 'iñi¹ jo tyiian¹³ jéei¹. Jileei²¹ 'in tyu¹² to² untsá² coon¹³ tifo¹² tya' ley 'noo¹o xiiala ilí² saan¹in Jesús coon¹³ 'e coon²¹ too². Joon ijngaa¹²mo 'ido. **2** Pe jin²in: —Jo lí² jmoo²¹o' jiin¹³ la tí² jmií²¹² lo tsu líli¹ ito¹² tsá² mií¹³.

Jaain²¹ tsamí² súun²un jmií²¹ jmafuu²¹ tya' Jesús

3 Taa¹in Jesús fu Betania tsi inuu tya' Simon 'in jngøøi²¹. La 'íi²¹² tyíin¹in coon²¹ lí si¹² mesa gatyii²a jaain²¹ tsamí² tyaan¹ coon²¹ sí² si¹²o² jmií²¹ jmafuu²¹ sii²¹ nardo. 'Moo¹³ tyíin¹ 'e nardo do. Joon 'in tsamí² do gajaa¹a luu²¹² 'e sí³ do joon ga'íi²in 'e jmií²¹ jmafuu²¹ do mootyi² Jesús. **4** Joon 'inlfií¹³ 'in néei¹ do gali'nii²¹i-tsi joon gasíi²i jee²¹² 'ii:

—¿'Ee lí' ganga'íi¹ 'e jmií²¹ jmafuu²¹ lo? **5** Tsa ilí² tsa'nii²¹² do coon¹³ coon²¹ mil tsi ca 'no¹³ cuu². Joon lí cwo¹o tsá² tañí².

Joon gali'ee¹mo 'in tsamí² do.

6 Pe gajin²in Jesús:

—Jo 'ee fuu²¹gií¹ 'ino. ¿'Ee lí' untyíi²naa' 'ino? Coon²¹ 'e tyú²-u gajmaa¹a 'ino tyiia. **7** Tsa 'in tañí² ngí¹ coon¹³ 'naa' coon²¹ tøø²mo pe jna-gi jo seen²¹na coon¹³ 'naa' coon²¹ tøøi². **8** 'In tsamí² lo gajmaa¹o jiin¹³ 'e lí³i, nigaya¹²o jmií²¹ jmafuu²¹ cuerpo tyiia tya' mi 'á¹na. **9** 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñixia¹ 'e licwá² júu³ tya' xiiala itiin¹³ tsá² la caain²¹ juncwii²¹ ityá² tsá² júu³ 'e gajmaa¹a 'in tsamí² lo. Joon untii¹³-tsi tsá² 'ii.

'Nii¹i Judas Jesús

10 Joon Judas Iscariote, jaain²¹ jee²¹² 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a, gangóo¹ ngasíin¹in coon¹³ 'in tyu¹² to² tya' untsá² xiiala lí² jaan²¹in Jesús ja'cwoo²¹o 'ido. **11** Joon mo ganúu²un 'ido 'elo joon galijløø¹³mo líli¹. Joon gasíi²¹i Judas 'e cwo¹o 'ido cuu². Coon¹³ la joon ga'noo¹²on Judas xiiala jaan²¹in Jesús. Joon ga'noo¹²on 'ee hora 'e ilí² jaan²¹in.

Gø¹² Jesús coon¹³ tsá² tya'a

12 Gacwaa²¹ jmií²¹² joon ga'láa² 'wii²¹² jmií²¹² 'e gø¹² tsá² Israel 'iñi¹ jo tyiian¹³ jeei¹. Mo jmoo¹o tsá² Israel jmií²¹² cwaa²¹ jmií²¹² tya'a 'e joon

jngaai'¹² tsá² joo'saa'²¹ tya' 'e jmií'²¹² joon. Joon gaunngii'¹ tsá² tya' Jesús 'ii:

—¿Xiiafu 'iin²¹²u'un tsatyaa'²¹a'a tyú² 'e tyee²e' tya' jmií'²¹² pascua 'e gati'²?

13 Joon gasii'¹in Jesús gáí'¹ tsá² tya'a sii'²¹i:

—Cwolíin²naa' 'e fuu²¹ fee'¹ joon do-o imáa'¹naa' jaain²¹ tsañuu'¹ tyan¹ coon²¹ tsuu² si'o² jmií'²¹. Joon cwolíin²moo' xiiafu li tsee'¹²i. **14** Joon li 'íi' do-o jon fú²uu' 'in tsá² fii'²¹² 'nú'¹ do: “Gajin'²o Tifo'²: ¿Xiia cuarto li ityee²e' coon¹³ tsá² tyiia tya' jmií'²¹² 'e gati'²?” **15** Joon i'e²e 'naa' coon²¹ cuarto fee'¹ 'e nilí² tyú² li' yu'. Do-o tyá²aa' tyú² 'e tyee²e'.

16 Ga'woo²¹mo 'in tsá² tya'a do. Gangalín²mo 'e fuu²¹ fee'¹ do joon galí²-i jilaa'²¹ jiin¹³ la gajin'² Jesús do. Joon do-o gatyá'¹ tyú² 'ee dø'¹ø tya' jmií'²¹² do.

17 Mo ga'í'¹ núu³ joon gatyii'²¹a Jesús coon¹³ jiin¹³ dyatuuin¹ tsá² tya'a. **18** Joon la 'ii'²¹² néei¹ gø'²ø gajin'² Jesús sii'²¹i tsá² tya'a do:

—'E la ja'²mo fuu²¹²uu 'naa', jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'in néei¹ gø'² coon¹³ jna lo ijaan²¹mo jna.

19 Gatoo'²¹ fa'í'³ tya' 'in catyaaí'² do. Joon gaunngii'¹ ti' jaain²¹, jin'²in:

—¿Ti jna-a 'i?

Joon jaain²¹gi gajin'²in:

—¿Ti jna-a 'i?

20 Jesús-gi gañii'¹ tya' tsá² tya'a:

—'Ii jaain²¹ jee²¹² 'in dyatuuin 'naa' lo. 'In gø'² coon¹³ jna coon¹³ coon²¹ wúun¹ 'ii 'i. **21** La joon ijúuin² 'in Ruu'²¹i Tsá² jiin¹³ la jin'² ni jí² tya' Dios pe fúu² 'in jaain²¹ 'ii do. Tyú²-gi tya' 'in jaain²¹ 'ii do wa mo'o jo galiseen²¹mo.

22 La 'ii'²¹² néei¹ Jesús gø'²ø joon gatøø'¹i coon²¹ 'iñi'¹, gason¹on joon gacwo'¹o 'maai'¹³ Dios joon gafiin¹in, joon cwo'¹o jileei'²¹ tsá² tya'a jin'²in:

—Tyé²ee' 'e lo tsu cuerpo tyiia-oo lo.

23 Mi yuui'¹³ joon gaunrøø'¹i coon²¹ vaso vino. Joon mo ngayuui'¹³ gacwo'¹o 'maai'¹³ Dios joon gajmaa'¹a jmai'xu 'uun²¹ jilee²¹mo. **24** Mo ngayuui'¹³ joon gasii'²¹i tsá² tya'a:

—'Elo-o jmí³ii tya' coon²¹ júu³ 'e 'mí² 'e nigacwóo³-oo tuun²¹ 'wii'¹³ tya' 'in fúui¹ liili¹. **25** 'E la ja'²mo fuu²¹²uu 'naa', jo 'e duu¹³gii e jmi'¹³ 'mi'¹³ wuunjøø¹³ ca mi cwá² jmií'²¹² mi tyu'² Dios to². Joongi lí²-i duu¹³uu vino 'múui² tún¹.

Jmoo¹o Jesús júu³ 'e jo irø¹mo Tú³ 'ii

26 Mo ngayuui'¹³ ga'øø¹ø joon ngalín²mo fu moo²¹ sii²¹ moo²¹ Olivos. **27** Joon gasii'²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Jilee'naa' 'e jo litsáai¹-oo' jna 'e woo¹ no tsu ni jí² tya' Dios jin²in:
 “Ijngaa¹³ moo 'in 'aai¹ joo'saa²¹ joon ingi¹ situu¹mo 'in joo'saa²¹ do.”

28 Pe mi yuui¹³ 'e gajin¹ jna iní³ii nifugi la 'naa' fu Galilea.

29 Joon gasii²¹i Tú³ 'ii:

—Fiin¹³ jilee²¹mo jo litsáai¹-tsi 'nu pe jna-a jo líi¹na la joon.

30 Pe Jesús-gi gasii²¹i 'ii:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'nu, 'e 'woo¹ no la jée¹gi 'i'oo¹o tún² naa¹³ 'in
 tuuitsáa², 'ni¹ naa¹³ jo røø²¹u 'e cwii¹u'un jna.

31 Pe 'ii-gi jo gacwoo¹ júu³ jin²in:

—Fiin¹³ júun²moo coon¹³ 'nu jo fo³oo 'e jo cwii¹na 'nu.

Joongi jilee²¹mo jin²in la do-o jon.

Faa²¹a Jesús júu³ tyú² coon²¹ li sii²¹ Getsamení

32 Joon mo gatyaliin² coon²¹ li sii²¹ Getsemaní joon gasii²¹i Jesús tsá²
 tya'a:

—Ní²duu' lo la 'ii²¹² ní³ii nifoo¹³na Dios.

33 Joon gajée¹i jii¹³ Tú³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. Joon ga'láa²
 'wii²¹² lí² xuui²¹²-tsi joongi 'áai¹ fa'í³ líi²i. **34** Joon gajin² Jesús:

—Líi¹ fa'í³ líi²na ca la lí² ijúun²moo, jan²duu' lo jo cwocwuui²¹du'naa'.

35 Joon gangó¹ Jesús ca nifugixu. Joon gatyii²¹a ni 'wó² joon gamii¹i
 tyani Dios Jmii²¹ wa'a ilí² si'nee¹³mo 'e jo nii²¹ wúu¹ la lí² ilí² 'e hora
 joon. **36** La jee²¹² faa²¹a fo² do joon gajin²in:

—Ñu², tyi'nu-u jilaa²¹a ilí², jo cwo²¹o 'e mó³oo wúu¹ la lí² 'elo. Pe jo
 cwo²¹o lí² la líi² jna, cwolí²-i la líi²i 'nu-u.

37 Mo ngayuui¹³ do joon gacwéi¹ tún¹ li néei¹ tsá² tya'a joon mo
 gatyee¹²i joon nitee¹²i 'ido cwuu²¹mo. Joon gasii²¹i Jesús Tú³:

—Simón, ¿ti cwuu²¹mo'o? ¿Tí jo galí² 'e jo cwuu²¹mo'o jii¹³ coon²¹
 hora? **38** Unjnaa²¹-oo' joon fee¹³naa' Dios joon jo coon²¹ Satanás 'naa'
 too². 'E la ja²mo, náa¹ tyú² tya' alma tyii' 'e 'iin²¹²mo pe cuerpo-gi 'wo²
 si'íi¹-tsi.

39 Joon gangó¹ Jesús tún¹, ngafee¹³i Dios tún¹ joon jin²in 'e nafaa²¹a
 do tún¹. **40** Joon gacwéi¹ tún¹ joon gatsee²¹i tsá² tya'a tee¹²i cwuu²¹mo
 tún¹ 'wii¹³ unní¹i do jni¹ jalicwuu²¹i. Joon jo níi¹ 'ee níi¹i. **41** Gangó¹
 Jesús gatí² 'ni¹ naa' joon mo gacwéi¹ tún¹ gajin²in:

—Cwocwuu²¹moo' no. Cwo'ii²¹ 'woo²¹oo'. Naliin¹mo jii¹³ la no 'wii¹³
 nigacwá² hora. Ijaan²¹in 'in Ruu²¹i Tsá² ja'cwoo²¹o 'in 'oo¹o tsaa².

42 Raan²naa' no, moo²¹o' no. Ni joo¹-o 'in jaain²¹ jna —gajin² Jesús.

Tee¹ tsá² tyitsaai²¹² Jesús

43 Faa²¹gi Jesús siin¹²in mo gacwéi¹ Judas, 'ii jaain²¹ jee²¹² 'in
 dyatuuin¹ tsá² tya'a. Joon jalíin² coon¹³on 'in tsá² fúui¹ líli¹ 'in tyan¹ ní²
 espadas coon¹³ 'in san¹ 'no³ 'mó². Jalíin² to² tyu³ 'in tyu² to² tya' untsá²

joongi to² tyu¹² jileei²¹ tsacøøi¹³. **44** Joon 'in Judas do, 'in gajaain²¹ Jesús, nigacwoo¹ coon²¹ li² jin²in:

—'In cu¹³uu ju¹² do 'ii 'i. Seen¹²naa' tá², ñuu²uu' tyú² liili¹.

45 Joon mo gatyii²¹a Judas joon gangatyéen¹in li siin¹² Jesús joon gasii²¹i:

—Tifo², Tifo².

Joon gacuu²¹u ju¹² 'ido. **46** Joon tsifu gasaan¹²in 'in nitéein¹ do Jesús. Joon gatøø¹ø tyitsaa²¹²mo Jesús

47 Pe jaain²¹ 'in téein² do gasø¹ø ñi³ espada tya'a joon gatyü²u cataain²¹ loocwoo² tsa'leei¹³ tya' 'in tyu¹² to² tya' untsá² nifu do. **48** Joon gasii²¹i Jesús 'in catyaa² do:

—¿Ti niga'woo²¹naa' coon¹² ñi³ espada coon¹³ 'no¹³ 'mó² wa'a saan¹²naa' jna lawa jaain²¹ 'uun²¹? **49** La coon²¹ jmi²¹² siin¹²na coon¹³ 'naa' fu i'yíia² cwo¹ do joon jo-gi mo seen¹²naa' jna. Pe 'elo-o ilí² joon itsín¹ jiin¹³ la jin¹² ni jí² tya' Dios. **50** Joon tsifu joon gacwiin¹in 'in tsá² tya'a 'goo²¹o. Joon Jesús do gajaan¹o.

Gacwiin¹in jaain²¹ simii²¹

51 Pe jaain²¹ simii²¹ 'in paai²¹ 'mi² taa²¹ ngóo¹ caluu li ngóo¹ Jesús. Joon gasan¹²mo tsá² 'ii. **52** Joon tsifu joon gatú² 'ido 'e 'mi² taa²¹ do joon gacwiin¹o ti' ringúu¹i coonti.

Jesús tyani tsacøøi¹³

53 Joon gangajée¹i 'in tsá² do Jesús tyani 'in tyu¹² to² nifu tya' untsá² coon¹³ 'in tyu¹² to² tya' untsá² coon¹³ tsacøøi¹³ coon¹³ tifo² tya' ley li sicaain²¹. **54** Joon wíin²gixu ngóo¹ Tú³ caluu joon gatyii²¹a 'ii tyi¹ ca'nü tya' 'in tyu¹² to² nifu tya' untsá². Joon do-o gacwó²o coon¹³ 'lää² 'in néei¹ do untayaa¹i yaai co' jí².

55 'In tyu¹² to² untsá² coon¹³ jileei²¹ tsacøøi¹³ néei¹ do 'noo¹o coon²¹ tsaa² tya' Jesús 'e 'nii¹i joon lisá² júu³ ijngaa¹²mo 'ido. Pe jo gatsaa²¹a jiin¹³ coon²¹. **56** Tsu líi¹ fúui¹ 'in faa²¹a júu³ tajuu²¹ tya' Jesús pe jo coon²¹ røø²¹ faa²¹a la jaain²¹. **57** 'Inlí¹³ garóon²on 'nii¹i 'ido coon¹³ júu³ tajuu²¹ jin¹²in:

58 —Jna'a ninuu²¹u'u 'e jin¹² 'ino: “Jna ifiin³na 'e cwo¹ fee¹ no 'e nigajmaa¹² tsá² joon jee²¹² 'ni¹ jmi²¹² isaa¹³aa coon²¹ cwo¹ jon'on jma² tsá².” Júu³ joon ganuu²¹u'u tya' 'in tsá² no —jin¹² 'in tsá² tajuu²¹ do.

59 Pe jiin¹³ coon²¹ júu³ 'e tyaa¹ lo jo røø²¹ sñi¹i.

60 Joon garóon²on jee²¹² 'in tsá² do 'in tyu¹² to² nifu tya' untsá² joon gaunngii¹i Jesús:

—¿Ti jo 'ee ngii²i coonti? ¿Ee fo²o 'wii²¹² tyi¹i no?

61 Pe li goon²¹ gajaan¹ tii² Jesús. Jo 'ee gañii¹i coonti. 'In tyu¹² to² nifu tya' untsá² do gaunngii¹i tún¹ jin¹²in:

—¿Ti 'nu-u Cristo, 'in Jóon¹ Dios nicwaai¹³?

62 Jesús-gi gasii²¹i 'ii:

—Jna-gi 'i. Joon imáa¹naa' 'in Ruui²¹ Tsá² tyín¹ li' caai²¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹. Joongi ijó¹ jee²¹² jnii¹ li' yu'.

63 Tsifu joon ga'gí¹i sín¹³in 'in tyu² to² untsá² do joon gajin²in:

—Jo 'néi¹gi' 'in jmá² júu³ røø²¹ no. **64** Ganuu²¹o' jilee²¹na' xiiala nigaungøø¹ 'ino Dios coon¹³ júu³ tya'a. ¿Ee líi²naa' 'e jmoo²¹o' coon¹³ 'ino?

Joon jilee²¹mo gajin²in 'e 'ná¹ júun²mo Jesús.

65 Joon 'inlíi¹³ ga'láa² 'wii²¹² 'ñíi¹ Jesús. Gajni¹i unni² 'ido joongi poo¹i Jesús joon sii²¹i 'ido jin²in:

—Faa¹³du'u, ¿iin 'in gapooi¹ 'nu?

Joon ga'láa² 'wii²¹² 'ii¹³ jnóo¹o mooni² Jesús.

Jo røø¹i Tú³ 'e cwii¹mo Jesús

66 Ca tí² 'wii²¹² 'iityi¹ siin¹² Tú³. Joon gatyii²¹a jaain²¹ jee²¹² 'in jmoo¹o 'ee gø² 'in tyu² to² nifu tya' untsá² do. **67** Joon mo ganí²i Tú³ 'e siin¹²in do untayaa² 'ña'a co' jí² joon gajaan¹ jøø²i joon gajin²in:

—Ngí² 'nu jon coon¹³ Jesús tsá² Nazaret.

68 Pe Tú³gi jo garøøi²¹ jin²in:

—Jo cwii¹na 'ino. Jo ñí³ii 'ee 'e fo²o no.

Joongi gacwo'íi¹o li' oo¹ li tsataai² tsá². Joon ga'oo¹o tuuitsáa². **69** 'In tsamí² do gajøø²i Tú³ tún¹ joon gasii²¹i tún¹ 'in téin² do:

—Jaain²¹ tsá² tya' 'ido-o 'in tsañuu¹ lo.

70 Pe jo garøø¹i Tú³ tún¹. Jee²¹² catá²-a tún¹ 'in téin² do gasii²¹i tún¹ Tú³:

—La ja²mo, 'nu-u jaain²¹ 'in tya' 'ido tsu 'in seein²¹ Galilea 'nu, joongi la faa²¹ 'ido-o la joon foo²¹ 'nu.

71 Joon ga'láa² Tú³ 'wii²¹² faa²¹a 'laa²¹ 'ée¹i Dios jin²in:

—Ni Dios jo cwii¹na 'in tsañuu¹ no 'in 'ée¹naa' no.

72 Joon tsifu gatí² tún² naa¹³ ga'oo¹o tuuitsáa². Joon gatí²-tsi Tú³ do 'ee nigasii²¹i Jesús 'ii: “La jo-gi mo 'oo¹o tún² naa¹³ tuuitsáa² jo røø²¹u 'e cwii¹u jna 'ni¹ naa¹³.” Joon mo gatí²-tsi Tú³ 'elo joon gatyí²o.

Jesús tyani Pilato

15 **1** Mo gajná² joon, joon 'in tyu² to² tya' untsá² galicaain²¹ tún¹ coon¹³ jilee¹³ tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tifo² tya' ley coon¹ jilee²¹ tsacøøi¹³ 'in tyiin²gi. Joon ngajée¹i Jesús siñuu¹mo joon gangajaan¹²in tyani Pilato. **2** Joon gaunngii¹i Pilato Jesús:

—¿Tí 'nu røøi¹³ tya' tsá² Israel?

Jesús-gi gañii¹i:

—E joon foo²¹gi 'nu.

3 Jilee²¹ 'in tyu² to² tya' untsá² ga'nii¹i Jesús liili¹. **4** Joon gaunngii¹i Pilato Jesús tún¹ jin²in:

—¿Tí jo 'ee ngí¹²i coonti? Jóø²du'u xiiala 'ní¹i 'nu liili¹.

5 Pe jo gañii¹i Jesús coonti. 'Wii¹³ joon lí¹ tsa'goo²¹-tsi Pilato.

Sii¹in tsacøøi¹³ ijúun²mo Jesús

6 La nití²i Pilato 'e láa²i jaain²¹ 'in 'yuui² 'nuñi³ la jee²¹² 'e tí² jmii²¹² joon. Joon galáa²mo jaain²¹ 'in muui¹ 'in tsá² do. 7 Joon 'yuui² 'nuñi³ jaain²¹ 'in sii²¹ Barrabás, 'ii jee²¹² 'in nigajngaai¹²gi tsá² coon²¹ li nigatíin¹in coon¹³ tsaa'to². 8 Joon gangalín² tsá² joon gamii¹i tyani Pilato 'e jmá¹ 'ido 'e la tiisi². 9 Pilato-gi gañii¹i:

—¿Tí 'iin²¹²naa' 'e láa²na Røøi¹³ tya' tsá² Israel?

10 Jin² Pilato la no 'wii¹³ li³o 'e gajaan¹²in 'in tyu² to² tya' untsá² Jesús 'wii¹³ tsiwúu¹mo tya' Jesús. 11 Pe 'in tyu² to² tya' untsá² do nigasii²¹o Pilato 'e tyu²gi wa'a láa¹i 'ido Barrabás. 12 Joon gaunngii¹i tún¹ Pilato:

—¿Ee 'iin²¹²naa' lí² coon¹³ 'in sii²¹ Røøi¹³ tya' tsá² Israel lo?

13 Joon gañii¹i tsá², 'oo¹o tá² liili¹ jin²in:

—iTéen¹in 'ido tsaa' crúu¹³ no!

14 Gasii²¹ Pilato tún¹ 'in tsá² do jin²in:

—¿Ee gó² nigajmaa¹a 'inlo?

Pe 'in tsá² do gañii¹i tún¹ tá² liili¹ jin²in:

—iTéen¹in 'ido tsaa' crúu¹³ no!

15 Joon 'wii¹³ 'iin²¹²in Pilato ján² røø²¹ coon¹³ 'in tsá¹ do joon galáa²mo Barrabás joongi gatyu^{2u} to² póo²i Jesús joon gajaan¹²in 'ido wa'a téen¹in tsaa' crúu¹³.

16 Mo ngayuui¹³ joon, joon gatyii¹mo 'láa² Jesús tyani Pilato joon gangajée¹i 'ii tyi¹ tya' røøi¹³ li sii²¹ Pretoria. Joon gauncaain²¹ ce jilee²¹ 'láa². 17 Joon tyii²¹i Jesús coon²¹ 'mi² yóoin² nuu² la lí¹ 'e tyi² røøi¹³. Coon²¹gi corona lí² jmaai² tóon¹ gaton¹ mootyi² Jesús. Coon¹³ la joon ga'láa² 'wii²¹² luu²¹i Jesús. 18 Joon ga'láa² tsá² do 'wii²¹² 'aa²¹i Jesús jin²in:

—iViva Røøi¹³ tya' tsá² Israel! iWóo²-o cwoseein²¹!

19 Joon coon¹³ 'no³ sii² cwaa²¹ gapó² mootyi² Jesús joon ga'ñí¹i Jesús. 20 Mo ngayuui¹³ gaungøøi¹ la no joon gatyí³o 'a 'mi² yóoin² nuu² do joon gaci¹i tún¹ Jesús siin¹³in do-o. Tsifu joon gatyii¹mo Jesús itéen¹in 'ido crúu¹³.

Taain¹ tsá² Jesús tsaa' crúu¹³

21 Jaain²¹ tsá² seein²¹ Cirene sii²¹ Simón, jmii²¹ Alejandro coon¹³ Rufo, najaa¹²i li tsajmaa¹a to². Joon mo gangí¹i do 'in 'láa² do gatyu^{2u} to² 'ido wa'a coon²¹ crúu¹³ tya' Jesús.

22 Joon gangajée¹i Jesús fu coon²¹ li sii²¹ Gólgota, coon²¹ li 'øøi²¹-tsi tsá² sii²¹ Mootyi² 'Lii²¹². 23 Joon gacwo¹o 'ido Jesús vino caai¹³ jmi³ 'mó² sii²¹ mirra pe Jesús-gi jo ga'un²un 'edo. 24 Joon gateen¹in tsaa'

crúu¹³ do. Joon 'in 'láa² do gajmaa¹a jmaai²xu siin³ Jesús. Gacoo¹o 'iin lii¹i la jaain²¹ do.

25 'lin² ñú³ ningóo¹ mo gateen¹in Jesús tsaa' crúu¹³. **26** Joon gataan¹an coon²¹ júu³ yu' tyi² Jesús 'e faa²¹a 'e ga'ni¹i Jesús. Faa²¹a la lo: “Róøi¹³ tya' tsá² Israel 'ino.” **27** Caan²¹mo gataain¹ Jesús tsaa' crúu¹³ coon¹³ gáí¹ 'uun²¹, jaain²¹ li' caai tsáa¹ jaain²¹gi li' caai²¹ tooin²¹². **28** La joon 'e gatsín¹ 'e jin² ni jí² tya' Dios: “Gaun'íi³in tsá² 'ii jee²¹² 'in gó².”

29 Jileei²¹ 'in ngii¹i do gajíi²mo Jesús joon gajøø²¹ø mootyíi¹i jin²in: —'Nu-u 'in ifiin¹ cwo¹ do joon jee²¹² 'ni¹ jmi²¹² ijmáa³o'o tún¹, **30** laai²¹² 'wo'o no. Cwúui¹ tsaa' crúu¹³ no.

31 La joon jon 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo' tya' ley gaungøøi¹ Jesús si²¹i ruu²¹i:

—Galáa²mo 'in xeei²¹ joon 'ña'gi jo lí² láí¹ 'ña'a. **32** Wana ganee²¹e' gajngaa¹i tsaa' crúu¹³ tya'a 'ña'a joongi lí² jo¹o líi²na' 'e 'ii-o Cristo, Róøi¹³ tya' tsá² Israel.

Joon cagi 'in gataain¹ crúu¹³ coon¹³ Jesús gajíi²mo 'ii.

Jún¹mo Jesús

33 Mo gatí² tyiiañi¹ galinuu²¹ coonti ca 'iin² 'ni¹ ca'lóo². **34** Mo gatí² 'e hora joon ga'oo¹o Jesús jin²in:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? ('E 'øøi²¹-tsi jin²in: Dios tyiia, Dios tyiia, ¿'ee li' nigatíu¹³u jna?)

35 'Inlíi¹³ 'in téein² do niganúu²un joon gajin²in:

—Núu²duu', nitø¹ø Elías.

36 Joon gangó¹ jaain²¹ cwiin¹in. Mo ngayuui¹³ gaun'laa²¹ coon²¹ esponja coon¹³ vino tiin²¹ joon gauntyii²¹ coon nii²¹² sii² gacwo¹o Jesús. Joon gajin²in:

—Jaan²duu', nee²du' wana jó¹ Elías jaxáa¹i 'ino.

37 Tsifu joon ga'oo¹o Jesús coon²¹ naa¹³ tá² liili¹ joon gajún¹mo.

38 Joon coon²¹ 'mi² 'íi¹ inuu cwo¹ fee¹ do ga'gii²¹ coonti tún² fóo¹³. Tí² yu' joongi ca tí² 'wii²¹² ga'gii²¹. **39** Joon 'in tyu² to² 'láa² romano 'in siin¹² tyani li taain¹ Jesús do mo ganii²¹ xiiala ga'oo¹o Jesús joongi xiiala gajún¹ 'ido joon gajin²in:

—'E la ja²mo, 'in tsañuu¹ lo Jóon¹ Dios 'i.

40 Coon²¹ li téein² tsamí² wíin²gi gajøø²ø. Jee²¹² 'ii siin¹² María Magdalena joongi María sáa³ Jacobo 'in xuui²¹²gi Sé³. Joongi siin¹² Salomé do. **41** 'In tsamí² lo nigangii¹ coon¹³ Jesús. Joongi nigajmaa¹a 'e dø¹ 'ido la 'ii²¹² gangii¹ Jesús Galilea. Joongi fúu¹mo tsamí² 'in téein² do 'in gangalíin² coon¹³ Jesús Jerusalén.

Ga'á¹mo Jesús

42 Joon la xuu tiin¹xu 'wii¹³ 'e jmi²¹² tya' 'e tyaa¹ tyú² ('øøi²¹-tsi tsá² cwoon¹ 'ló¹ jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²) **43** joon gajó² Sé³, tsá² seen²¹ coon

fuu²¹ sii²¹ Arimatea. 'In Sé³ no jaain²¹ jee²¹² tsacøøi¹³ joon jaain²¹ tsá² 'in siján¹an jmií²¹² mi tyu² Dios to². Jo 'goo²¹o coonti. Ga'í¹ 'ido tyani Pilato joon gamii¹o cuerpo tya' Jesús. **44** Pilato do ganga'goo²¹-tsi 'e najún¹mo Jesús jmoonoo. Joon gatø¹¹ø 'in tyu² to² 'lää² do gaunngii¹i wa'a jo¹o gajúun²in. **45** Mo gajin² 'in tyu² to² 'lää² do 'e jo¹o gajúun²in joon gacwoo¹ Pilato cuerpo tya' Jesús 'e cón² Sé³ do. **46** Tsifu joon galó² Sé³ do coon²¹ 'mi² taa²¹ tyú². Joon gaxíia² cuerpo tya' Jesús joon gacin¹in 'e 'mi² taa²¹ do. Joon gataan¹²in coon²¹ tsi 'aan¹ li² coon²¹ tsaa' xá¹. Joon gasii²¹i coon²¹ cuun²¹² 'ootoo²¹ 'aan¹ do. **47** Joon ganii²¹ María Magdalena coon¹³ María sáa³ Sé³ li ga'ái¹ Jesús do.

Mo gajin¹in tún¹ Jesús

16 **1** Mo gangii¹i jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² joon María Magdalena coon¹³ Salomé coon¹³ María sáa³ Jacobo galó² jmií²¹ jmafuu²¹ 'e tsaxee¹i tya' Jesús. **2** Joon 'áa³ jmií²¹² 'lää² 'wii²¹² semóo¹³, mo ga'yeei²¹ ñi¹, tyaliín² li ga'ái¹ Jesús. **3** Sii²¹i ruu²¹i:

—¿'iin 'in jan¹ 'e cuun²¹² 'e jni¹ 'oo'aan¹ do? —síi²¹i.

4 Pe mo ganii²¹ jo 'e cuun²¹² fee¹ li do. Jo si²gi 'áan³ tya'. **5** Mo gangatáa¹i tsi too²¹ 'aan¹ do ganii²¹i jaain²¹ simii²¹, taa²¹ siin³ liili¹, tyíin¹in li caai²¹ 'aan¹ tsáa¹ do. Joon gafoo¹mo 'in tsamí² do. **6** Pe 'in simii²¹ dogi gasii²¹i 'ii:

—Jo foo¹³naa'. 'Naa²¹naa' Jesús tsá² Nazaret 'in gateein¹ tsá² tsaa' crúu¹ do. Pe nigajin¹o. Jo 'yuui²gi lo. Jóø²duu' li ga'ii²¹ do.

7 Cwolíin²naa', cwosíi¹³ii' tsá² tya'a coon¹³ Tú³ 'e tsáa¹ Jesús nifugi tyii' fu Galilea. Joon do-o imáa¹naa' 'i jiin¹³ la nigajin²in.

8 Joon gangalíin²mo cwiin¹in li roon¹ 'aan¹ do 'wii¹³ jleei¹ gafoo²¹i liili¹. Jo 'iin gasii²¹ coonti jiin¹³ jaain²¹ 'wii¹³ gafoo²¹i liili¹.

Jesús gajnee¹in tyani María Magdalena

9 Mo ngayuui¹³ joon 'e gajin¹ Jesús, mo gajná² 'e ga'lää² 'wii²¹² semóo¹ do joon gajnée¹in Jesús 'lää² 'wii²¹² tyani María Magdalena, jaain²¹ tsamí² 'in ga'woo¹i Jesús dyái¹ 'in 'liii' alma tya'a. **10** Joon 'ido-o gangóo¹ ngasii¹²i 'in nigangi¹ coon¹³ Jesús. Joon do-o taai¹ xuui²¹²-tsi joon ci²o. **11** Joon mo ganúu²un 'ii 'e seen²¹ mogi Jesús joongi 'e niganii²¹mo 'in tsamí² do 'ii jo gajo¹ galíi²i 'e jin² 'in tsamí² do.

Gajnée¹in tyani gái¹ tsá² tya'a

12 Mo ngayuui¹³ joon gajnée¹in Jesús xiia²¹gi líi¹i tyani gái¹ tsá² 'in ngaliin¹ coon²¹ tya'i fu¹. **13** 'Ii-gi ngalíin²mo ngasii¹²i tsá² tya' Jesús pe jon'gi júu³ tya' 'ii jo galíi²i.

Síi¹i Jesús ji dyajaain²¹ tsá² tya'a

14 Mo liciin²¹xu joon gajnee¹in tún¹ Jesús coon²¹ li néei¹ 'in dyajaain²¹ tsá² tya'a gø²ø. Joon gaunngii¹i tsá² tya'a do xiiala li' 'e jo jo¹ líii² 'ido, joongi 'waa²¹-tsi 'ido tsu 'wii¹³ jo jo¹ galíii² la jileei²¹ 'in gasii²¹i 'ii 'e nijiin¹ Jesús. **15** Joon gajin' Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Cwoliin²naa' la 'ui fu juncwii²¹. Síi¹³ii' jileei²¹ tsá² júu³ tyú² tya' xiiala itiin¹³ tsá² tyani Dios. **16** Joon jileei²¹ 'in jo¹ líii² 'e júu³ tyú² do joon 'in sáai² jmii²¹ itiin¹³mo 'i. Pe 'in jo jo¹ líii² li 'lii¹³ itsáa¹a. **17** Joon 'in jo¹ líii² ijmáa¹a 'e li² lo: Coon¹³ 'ii²¹ tyiajna i'wooi²¹ jileei²¹ 'in 'lii¹³ taai² almas tya' tsá². Joon ifaa²¹o jmíi¹ xiia²¹. **18** Joongi isaan²¹in coon¹³ cwoo²¹o mii²¹ pe jo ijmá¹ 'nii²¹ tya'a. Joongi wana 'uun²¹ 'ootyíi² jo ijmá¹ 'ii²¹. Joongi táan¹an cwoo²¹o tya' 'in tsatsaa¹³ joon 'láa²mo 'i.

Mo gasoo¹o Jesús fu ñu'fú²

19 Mo ngayuui¹³ gafee²¹i Jesús tsá² tya'a do joon ganga²mo Ña'ñu¹u' Jesús fu ñu'fú². Joon do-o gangacwaa²¹ li' caai²¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹. **20** Joon ga'woo²¹mo tsá² tya'a ngasii¹²i tsá² xiiala itiin¹³ tsá² la caan²¹mo. Joon coon¹³ 'ña'a Jesús 'e uncoon¹³on. Joon coon¹³ milagro 'e jmoo¹o tsá² tya'a litsáai¹-tsi tsá² 'e jo¹o júu³ tya' Jesús. Amén.